

EĞİTİMİNE DEVAM EDEN ERGİN ÇOCUĞA ÖDENEN NAFAKANIN BAZI YARGITAY KARARLARINDA YARDIM NAFKASI OLARAK NİTELENDİRİLMESİ*

*Dr. Öğr. Üyesi Tuba BİRİNCİ UZUN***

z

TMK md. 327 f. 1 hükmi uyarınca, ana ve baba çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli olan masrafları karşılamakla ykumlüdür. Bu ykumluluk, ana bakımından çocuğun doğumuyla, baba bakımından ise soybağının kurulmasıyla başlar ve ocuk ergin oluncaya kadar devam eder (TMK md. 328 f.1). Bununla birlikte TMK md. 328 f. 2 hükmi uyarınca, “ocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek lde olmak üzere, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla ykumlüdürler”. TMK md. 328 f. 2 hükmi, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi’nde karşılığı bulunmayan yeni bir düzenlemedir. Bu düzenleme, ana ve babanın bakım borcu yönünden bir istisnadır. Bu hüküm, ana ve babanın bakım borcunu, ergin çocuğun eğitiminin sona ereceği zamana kadar uzatmaktadır. Bu nedenle ilgili hüküm kapsamında, ana ve babası tarafından eğitimine devam eden ergin çocuğa ödenen nafaka, bir bakım nafakası niteliğindedir. Buna karşılık, bu nafakanın bazı Yargıtay kararlarında, yardım nafakası olarak nitelendirildiği grlmektedir. Ancak TMK md. 328 f. 2 hükmi kapsamında ana ve babası tarafından eğitimine devam eden ergin çocuğa ödenen nafaka ile TMK md. 364 ve devamı hükümleri uyarınca ödenen yardım nafakasının Şartları birbirinden farklıdır.

* Bu alışma, 27-28 Nisan 2018 tarihlerinde İzmir Barosu ile Dokuz Eyll Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Dokuz Eyll Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu tarafından düzenlenen Medeni Hukuk Günleri II: Aile Hukuku Sempozyumu’nda Yardım Nafakası başlığıyla sunulan bildiriden geliştirilerek hazırlanmıştır.

** Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı ğretim yesi (e-posta: tubabirinciuzun@gmail.com) (Makalenin Geliş Tarihi: 04.07.2018) (Makalenin Hakemlere Gönderim Tarihleri: 06.07.2018-20.07.2018/Makale Kabul Tarihleri: 18.07.2018-25.07.2018)

Anahtar Kelimeler

Bakım nafakası, eğitim nafakası, yardım nafakası, soybağı, velayet

**THE CHARACTERIZATION OF THE MAINTENANCE PAID
TO THE MAJOR CHILD WHO CONTINUES HIS OR
HER EDUCATION AS A DUTY OF ASSISTANCE IN SOME
JUDGMENTS OF THE CASSATION COURT****Abstract**

According to the article 327 paragraph 1 of Turkish Civil Code, the parents must provide for the child's maintenance, including the costs of raising the child, his or her education and measures taken for his or her protection. This duty begins for mother at the birth of the child and for father by the formation of parent-child relationship. This duty lasts for both parents until the child comes of age. According to the article 328 paragraph 2, if the child continues his or her education although the child comes of age, the parents must pay for his or her maintenance, to the extent conscionable in the overall circumstances, until the child completes his or her education. This article is a new article which did not exist in the former Turkish Civil Code numbered 743. This article extends the duty of maintenance until the child completes his or her education. Therefore, the support made within the context of this article is a duty of maintenance. However, in some judgments, the Cassation Court mischaracterized this support as a duty of assistance. In fact, the conditions required for these maintenances are different from each other.

Keywords

Duty of maintenance, maintenance of education, duty of assistance, child-parent relationship, parental custody

GİRİŞ

TMK md. 321 ve devamı, soybağının hükümlerine ilişkindir. Ana ve babanın çocuğa bakım borcu da soybağının hükümlerindedir. Çocuğun bakımı, korunması ve eğitimi için yapılması gereken masraflar, çocuğun anası ve babası tarafından karşılanır (TMK md. 327 f. 1). Ana ve babanın bakım borcu, kural olarak çocuğun ergin olmasıyla sona erer (TMK md. 328 f. 1). Ancak TMK md. 328 f. 2 hükmü uyarınca, “ocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdürler”. Yardım Nafakası ise “Nafaka Yükümlülüğü” kenar başlığı ile Türk Medeni Kanunu’nun 364 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. TMK md. 364 f. 1 hükmü uyarınca, “Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür”.

Bazı Yargıtay kararlarında, TMK md. 328 f. 2 hükmü uyarınca eğitimi devam eden ergin çocuğa ana veya babası tarafından ödenen nafakanın, yardım nafakası ile sıklıkla karıştırıldığı görölmektedir. Bu nedenle bu çalışmanın konusu, TMK md. 328 f. 2 hükmü uyarınca eğitimine devam eden ergin çocuğa ana veya babası tarafından ödenen nafakanın hukuki niteliği ve buna ilişkin bazı Yargıtay kararlarıdır. Bu kapsamda, öncelikle eğitimine devam eden ergin çocuğa ödenen nafaka ile yardım nafakası üzerinde durulmuştur. Daha sonra Yargıtay kararlarındaki durum inceleyerek, bu kararlardaki hukuki nitelendirme değerlendirilmiştir.

I. EĞİTİMİNE DEVAM EDEN ERGİN ÇOCUĞA ÖDENEN NAFAKA

A. Genel Olarak

Soybağının hükümleri, Türk Medeni Kanunu’nun *Aile Hukuku* kitabının *Hısımlık* kısmının *Soybağının Kurulması* bölümünün beşinci ayırımını oluşturur (TMK md.321-334). Velâyet ise altıncı ayırımda düzenlenmiştir. Soybağının hükümleri¹ ile velâyeti birbirinden ayırt etmek gerekir. Beşinci

¹ İsviçre Medeni Kanunu dikkate alınarak sevk edilen bazı hükümlerin sistemin bütünlüğünü bozduğu, bazı hükümlerin ise pratik bir öneminin bulunmadığı ve Türk Medeni Kanunu’nun soybağına ilişkin hükümlerinin bazı yönlerden aksadığı ifade edilmektedir. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Ögüz, Tufan: Türk Medeni Kanunu’nun Soybağına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirme, Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, C.II, İstanbul 2010, s. 1415-1424.

ayırımında düzenlenen hükümler (TMK md.321-334), ana-baba ve çocuk arasında soybağının kurulması² ile doğrudan ortaya çıkan hak ve yükümlülüklerdir. Bu hükümlerin uygulanmasının velâyetle bir ilgisi yoktur. Ana-baba velâyet hakkına sahip olsun ya da olmasın bu hükümler uygulama alanı bulur³. Soybağının velâyet hakkına bağlı olmayan hükümleri arasında çocuğun soyadı⁴, ana, baba ve çocuk arasında karşılıklı yükümlülükler, çocuk ile kişisel ilişkinin kurulması, çocuğun bakım ve eğitim giderlerinin karşılanması yer alır.

TMK md. 327 f. 1 hükmü uyarınca, çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için yapılması gerekli olan masrafların karşılanması, ana ve baba bakımından bir yükümlülüktür. Bu yükümlülük, ana bakımından çocuğun doğumuyla, baba bakımından ise soybağının kurulmasıyla başlar⁵ ve çocuk ergin oluncaya kadar devam eder (TMK md. 328 f.1). Ancak önceki kanunda yer almayan TMK md. 328 f. 2 hükmü, ana ve babanın bakım borcu yönünden istisnai bir düzenlemedir⁶. Bu istisnai düzenleme, ana ve babanın bakım borcunu, ergin çocuğun eğitiminin sona ereceği zamana kadar uzatmaktadır. Buna göre, eğitimi devam eden ergin çocuk, ana ve babasından nafaka talep edebilir. TMK md. 328 f. 2 hükmü uyarınca eğitimi devam eden ergin çocuğa ana ve babası tarafından ödenen nafakaya, doktrinde⁷ *eğitim nafakası* da denmektedir. Bu ifadenin Yargıtay tarafından⁸

² Soybağının kurulması hakkında detaylı bilgi için bkz. **Acabey**, Mehmet Beşir: Soybağı (Kuruluşu, Genel Olarak Sonuçları, Özellikle Evlilik Dışında Çocuğun Mirasçılığı), 1. Basım, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir 2002.

³ **Bozvalı**, Haluk: Mevzuattaki Son Değişikliklerle Öğretide ve Uygulamada Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1990, s. 5; **Öztan**, Bilge: Aile Hukuku, 6. Basım, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, s.1009; **Dural**, Mustafa/**Öğüz**, Tufan/**Gümüş**, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku Cilt III: Aile Hukuku, 13. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2018. N. 1640, 1674; **Baygın**, Cem: Soybağı Hukuku, 1. Basım, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2010, s. 96; **Serozan**, Rona: Çocuk Hukuku, 2. Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 238; **Kılıçoğlu**, Ahmet: Aile Hukuku, 3. Basım, Turhan Kitabevi, Ankara 2017, s. 480; **Usta**, Sevgi: Çocuk Hakları ve Velayet, 1. Basım, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2012, s. 69.

⁴ Çocuğun soyadı bakımından söz konusu olan güncel gelişmeler hakkında bir değerlendirme için bkz. **Birinci Uzun**, Tuba: “Aile Soyadı Çıkmazı: Anayasa Mahkemesi’nin Çocuğun Soyadının Velayeti Kendisine Bırakılan Annesi Tarafından Değiştirilmesi Hakkındaki 25 Haziran 2015 Tarihli ve 2013/3434 Başvuru Sayılı Kararının İncelenmesi”, Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 4, 2016, s. 97-137.

⁵ **Bozvalı**, s. 48-49; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1046; **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1675.

⁶ **Öztan**, Aile Hukuku, s.1061; **Sonat**, s. 242.

⁷ Bkz. **Türkmen**, Ahmet, “Eğitim Nafakası (TMK md. 328/II)”, Yaşar Üniversitesi Dergisi, Cilt:8, Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan Özel Sayısı, s. 2707-2764

da benimsendiği görülmektedir. Bakım borcunun bir uzantısı olduğu için, bu nafaka bir bakım nafakası niteliğindedir⁹.

B. Şartları

1. Ergin Çocuk Bakımından

TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında ergin çocuğa nafaka ödenebilmesi için, her şeyden önce çocuğun eğitimine devam ediyor olması gerekir¹⁰. Önemle belirtmek gerekir ki bu hükümde geçen eğitim, esas itibariyle çocuğun ekonomik bağımsızlığını kazanması için gerekli olan mesleki eğitimidir¹¹. TMK md. 340 hükmünden bu sonuca ulaşmak mümkündür. Zira

(<http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/6-Emre-G%C3%96KYAYLA+.pdf>, Erişim tarihi: 1 Şubat 2018).

⁸ Yargıtay 2. HD., 10.7.2014, 5850/16116: "...hükmedilen nafakanın "yardım nafakası" değil, "eğitim nafakası" (TMK md. 328/2) olduğunun anlaşılmasına göre..." (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

⁹ **Baygın**, s. 445; **Türkmen**, s. 2712; **Sonat**, s. 243; **Bozovalı**, s. 6; **Genç**, Akif: Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2012, s. 7. **Hegnauer**'e göre, bu nafakanın kaynağı, ana ve babanın çocuğu eğitime yükümlülüğüdür (**Hegnauer**, Cyril: Berner Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Band II: Das Familienrecht. 2. Abteilung: Die Verwandtschaft. 2. Teilband: Die Wirkung des Kindesverhältnisses. 1. Unterteilband: Die Gemeinschaft der Eltern und Kinder Kommentar zu Art. 270-295 ZGB, Bern 1997, Art. 277, N. 44). Aynı görüşte bkz. **Roelli**, Bruno: Personen- und Familienrecht – Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB-PartG, in: Peter Breitschmid/Alexandra Jungo (Hrsg.), CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 3. Auflage, Zürich 2016, Art N. 277, N. 2. Aynı yönde bkz. **Usta**, s. 72. Buna karşılık, **Özdemir**'e göre, TMK md. 328 f. 2 hükmü uyarınca ödenen nafaka bir yardım nafakasıdır (s. 68-69). **Ruhi**'ye göre de "... çocuğun ergin olması ile tedbir nafakası da iştirak nafakası da sona erer. Ergin çocuk tarafından açılan dava tedbir veya iştirak nafakası veyahut da bu nafakaların artırımı şeklinde açılmış dahi olsa, hukuki nitelendirme hâkime ait olduğundan, bu davanın yardım nafakası olarak nitelendirilmesi gerekir" (**Ruhi**, Ahmet Cemal: Nafaka Hukuku, 2. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005, s. 144). Aynı görüşte bkz. **Bozdağ**, Gonca Gülfem: Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka, 1. Basım, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 94. Eğitim nafakasının hukuki niteliğine ilişkin tartışmalar hakkında detaylı bilgi için bkz. **Gökkaya**, Vildan: "Eğitimi Devam Eden Ergin Çocuğa Ana ve Babası Tarafından Verilen (Eğitim Nafakasının) Nafakanın Hukuki Niteliği ve Nafakaya Hükmedilebilme Koşulları", İstanbul Barosu Dergisi, C. 91, S. 4, 2017, s. 274 vd.

¹⁰ **Hegnauer**, Berner Kommentar, Art. 277, N. 23.

¹¹ **Gmünder**, Evelyne: Art. 277, in: Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz, Roland Fankhauser (Hrsg.), ZGB Kommentar Schweizerisches

bu hükümde, “*Ana ve baba, çocuğu olanaklarına göre eğitirler ve onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişimini sağlar ve korurlar. Ana ve baba çocuğa, özellikle bedensel ve zihinsel engelli olanlara, yetenek ve eğitimlerine uygun düşecek ölçüde, genel ve mesleki bir eğitim sağlarlar*” denmektedir.

Mesleki eğitim denince, öncelikle dört yıllık lisans eğitimi akla gelir. Lisans eğitiminin bu kapsamda olduğu Yargıtay tarafından da kabul edilmektedir. Örneğin bir Yargıtay kararında¹², lisans eğitimine başlayan ve bu nedenle masrafları artan ergin çocuğun, eğitimi tamamlanıncaya kadar babasından nafaka isteyebileceği belirtilmiştir. Esasen, dört yıllık lisans eğitiminin TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında olduğu tartışmasızdır. Yargıtay’a göre¹³, lisans eğitimini tamamlayan ancak yüksek lisans eğitimine devam eden ergin çocuk da TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında ana ve babasından nafaka talep edebilir. Buna karşılık, doktora eğitiminin bu kapsamda olmadığı kabul edilmektedir¹⁴.

Acaba aynı şey ön lisans eğitimi bakımından da geçerli midir? Yani ön lisans eğitimi alan ergin çocuk, TMK md. 328 f. 2 hükmü uyarınca, ana ve babasından nafaka isteyebilir mi? Yargıtay bir kararında¹⁵, iki yıllık bir ön lisans programına devam eden, hatta uzatmalı olarak ikinci sınıfta okuyan ergin çocuğun öğrenci statüsünde bulunduğunu belirtmiş ve hükmedilen nafakanın miktarının yüksek olması nedeniyle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Buradan hareketle, ön lisans eğitiminin de TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamına girdiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), 3. überarbeitete Auflage, 2016, N. 3; **Roelli**, Art. 277, N. 2; **Türkmen**, s. 2714; **Usta**, s. 72; **Bozovalı**, s. 45.

¹² Yargıtay 3. HD., 10.4.2017, 11042/4984 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

¹³ Yargıtay 3. HD., 19.10.2015, 8392/16069 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018). **Türkmen**’e göre, yüksek lisans eğitimi, her ne kadar mesleki eğitim bakımından faydalı olsa da esasen zorunlu olmayan bir süreçtir. Bu nedenle, yüksek lisans eğitimi dolayısıyla ana ve babadan eğitim nafakası istenemez; koşulları oluşuyorsa ancak yardım nafakası istenebilir (s. 2722).

¹⁴ **Roelli**, Art. 277, N. 5; **Öztaş**, Aile Hukuku, s. 1062; **Türkmen**, s. 2722, 2727. Yüksek lisans ve doktora ayırımı yapmaksızın, lisansüstü eğitimin bu kapsamda değerlendirilemeyeceğini ifade eden yazarlar da bulunmaktadır. Bkz. **Baygın**, s. 123.

¹⁵ Yargıtay 3. HD., 20.11.2014, 8275/15298 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

Bilindiği üzere, iki yıllık bir ön lisans veya dört yıllık bir lisans programında bir öğrencinin eğitim görebilmesi için, öncelikle yapılan merkezi sınavda başarılı olması gerekmektedir. Peki, bu merkezi sınava yönelik olarak gidilen kurslar, bu kapsama dâhil edilebilir mi? Üniversiteye hazırlık kursuna giden bir öğrencinin, eğitimine devam ettiği gerekçesiyle babası aleyhine açmış olduğu nafaka davasında, ilk derece mahkemesi dershaneye devam etmenin eğitimin sürdüğü anlamına gelmediğinden bahisle nafaka talebinin reddine karar vermiştir. Bu karar, temyiz incelemesinde Yargıtay tarafından bozulmuştur. İlgili Yargıtay kararında¹⁶, eğitimin mutlaka resmi kurumlarda devam etmesinin gerekli olmadığı ifade edilmiştir. Başka bir Yargıtay kararında¹⁷ da Türkiye'deki eğitim ve öğretim koşulları dikkate alındığında, liseyi bitiren kişinin üniversite hazırlık kursuna gitmesinin bir zorunluluk olduğu belirtilmiştir. O halde, üniversiteye hazırlık kursuna giden ergin çocuk da eğitiminin devam ettiği gerekçesiyle ana ve babasından TMK md. 328 f. 2 hükmü dâhilinde nafaka talep edebilir.

Şu ana kadar, bir üniversite hazırlık kursuna devam eden veya ön lisans, lisans ya da yüksek lisans programlarından birine kayıtlı olan ergin çocuğun, eğitim nafakası talep edebileceğini gördük. Bilindiği üzere, ülkemizde bir kamu görevlisi olarak çalışabilmek için KPSS olarak bilinen merkezi sınavda kişinin başarılı olması gerekmektedir. Acaba üniversite hazırlık kursları gibi KPSS kursları da eğitim nafakası kapsamına dâhil edilebilir mi? Yargıtay, bu konuya olumlu yaklaşmaktadır. Ergin çocuğun eğitimini tamamladığı gerekçesiyle nafakanın kaldırılması talebiyle babası tarafından açılan davada, ilk derece mahkemesi nafakanın kaldırılmasına karar vermiştir. Ancak bu karar, temyiz incelemesinde Yargıtay tarafından bozulmuştur. İlgili Yargıtay kararında¹⁸, ergin çocuğun üniversite mezunu olduğu; mezun olduğu okul itibarıyla hemen iş bulma imkânının bulunmadığı ve işe girebilmek için KPSS kursuna gittiği belirtilmiş ve okumakta olan kişinin kendi emek ve geliriyle yaşamını sürdürmemesi halinde, eğitimi tamamlanıncaya kadar, ana ve babasından nafaka isteyebileceği ifade edilmiştir. Başka bir Yargıtay kararında¹⁹ da eğitim masrafları devam ettiği

¹⁶ Yargıtay 3. HD., 23.11.2004, 12906/12874 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

¹⁷ Yargıtay 3. HD., 9.9.2015, 5197/13790 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

¹⁸ Yargıtay 3. HD., 4.5.2017, 15392/6543 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

¹⁹ Yargıtay 3. HD., 9.3.2015, 16809/3688 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

için, açık öğretim fakültesinde okuyan ve KPSS kursuna giden ergin çocuğa bağlanan nafakanın kaldırılamayacağı belirtilmiştir.

Yükseköğretim kurumlarının yanı sıra bir de meslek edindirme kursları mevcuttur. Acaba bir meslek edindirme kursuna devam ergin çocuk TMK md. 328 f. 2 hükmü uyarınca, ana ve babasından nafaka isteyebilir mi? Ergin çocuğun nafaka talebiyle babası aleyhine açmış olduğu dava, davacının on sekiz yaşını doldurmuş olduğu; liseyi bitirdiği; üniversiteye gitmediği ve devam etmekte olduğu muhasebe kursunun okul niteliğinde olmadığından bahisle ilk derece mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Ancak bu karar da temyiz incelemesinde Yargıtay tarafından bozulmuştur. İlgili Yargıtay kararında²⁰, davacının devam etmekte olduğu kursun bir meslek edindirmeyi amaçladığı ve eğitim süresinin üç yıl olduğu belirtilerek, eğitimi sona erinceye kadar davalı babanın ergin çocuğuna nafaka ödemesi gerektiği ifade edilmiştir. O halde, gidilen kursun niteliğine bakılmalıdır. Günümüzde meslek edindirme amaçlı ve bir kısmı da Milli Eğitim Bakanlığı onaylı birçok kurs bulunmaktadır. Bu Yargıtay kararından yola çıkarak, meslek edindirme amaçlı kursların da TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında yer aldığını söylemek yanlış olmaz. Son olarak, mesleki eğitimi tamamlayıcı nitelikteki yabancı dil kursları ile sertifika programlarının da çocuğun mesleki eğitimi bakımından zorunlu olması halinde, bu kapsamda yer aldığı kabul edilmektedir²¹. Zorunlu avukatlık stajı, bu duruma örnek olarak gösterilebilir²².

TMK md. 328 f. 2 hükmü uyarınca, eğitimine devam eden ergin çocuğa ödenen nafaka bakımından herhangi bir yaş sınırı söz konusu değildir²³. Buna karşılık bazı yazarlara göre²⁴, eğer bir yaş sınırı kabul edilecekse, bu noktada 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 34. maddesi kıyasen uygulanarak, yirmi beş yaş sınırı esas alınmalıdır.

2. Ana ve Baba Bakımından

TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında ergin çocuğa nafaka ödenebilmesi için, çocuğun eğitimine devam etmesinin yanı sıra, durum ve koşullara göre nafaka ödemenin ana ve babadan beklenebilir olması gerekmektedir²⁵.

²⁰ Yargıtay 3. HD., 3.6.2002, 5897/6316 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

²¹ **Türkmen**, s. 2723.

²² **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1062.

²³ Ancak **Serozan**'a göre, yaş sınırı yirmi yedidir (s. 163).

²⁴ **Baygın**, s. 123.

²⁵ **Hegnauer**, Berner Kommentar, Art. 277, N. 25, 91.

Beklenebilirlik, somut olayın koşullarına göre tespit edilir²⁶. Bu noktada, hâkimin geniş takdir yetkisine sahip olduğu belirtilmektedir²⁷.

Her şeyden önce, ana ve babanın ekonomik durumu bu kapsamda ele alınmalıdır²⁸. Ana ve babanın ekonomik durumunun zayıf olması halinde, ana ve babadan, eğitimine devam eden ergin çocuğa nafaka ödemesi, somut olayın koşulları dikkate alındığında, beklenebilir olmayabilir²⁹.

Yalnızca ana ve babanın ekonomik durumunun zayıf olması değil, çocuğun başarısızlığı³⁰, yeteneksizliği ve eğitimine olan ilgisizliği de beklenebilirlik bakımından önemlidir³¹. Bu noktada eğitimin süresi de önemlidir³². Çocuğun akademik başarısı yanında ana ve babası ile kurduğu ilişkilerin de beklenebilirlik bakımından önemli olduğu ifade edilmektedir³³.

Önemle belirtmek gerekir ki eşler arasında söz konusu olan karşılıklı bakım yükümlülüğü ile ergin çocuğun nafaka talebi birbiriyle çatıştığında, eşler arasındaki bakım yükümlülüğüne öncelik verilmelidir³⁴. Benzer şekilde, ergin olmayan çocuğun bakım yükümlülüğü ile eğitimine devam eden ergin çocuğun nafaka talebi birbiriyle çatıştığında, yine ergin olmayan

²⁶ **Gmünder**, Art. 277, N. 5; **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1676.

²⁷ **Gmünder**, Art. 277, N. 6.

²⁸ **Baygın**, s. 122; **Kılıçoğlu**, Aile Hukuku, s. 493; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1063. İsviçre’de verilen bazı mahkeme kararlarına göre, nafaka ödemesinin ekonomik bakımdan beklenebilir olması için, davalı ana veya babanın gelirinden nafaka miktarının düşülmesinden sonra kalan kısım, davalının zorunlu ihtiyaçları için gereken miktardan en az % 20 oranında fazla olmalıdır (**Gmünder**, Art. 277, N. 5).

²⁹ **Hegnauer**, Berner Kommentar, Art. 277, N. 26; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1058; **Kılıçoğlu**, s. 493; **Türkmen**, s. 2725.

³⁰ Çocuğun birkaç dersten başarısız olmasının kabul edilebilir bir durum olduğu belirtilmektedir (**Hegnauer**, Berner Kommentar, Art 277, N. 115).

³¹ **Hegnauer**, Berner Kommentar, Art. 277, N. 26; **Gmünder**, Art. 277, N. 4; **Akıntürk**, Turgut/Ateş, Derya: Aile Hukuku, Beta Yayınları, 20. Basım, İstanbul 2017, s. 401; **Baygın**, s. 122; **Kılıçoğlu**, s. 493; **Öztan**, Aile Hukuku, s.1059; **Türkmen**, s. 2725.

³² **Akıntürk/Ateş**, s. 401; **Türkmen**, s. 2728 vd. Bu süre, ilgili eğitimin tamamlanması için gerekli olan olağan süredir (**Gmünder**, Art. 277, N. 7; **Hegnauer**, Berner Kommentar, Art. 277, N. 61; **Roelli**, Art. 277, N. 5). Bu süre, zorunlu askerlik görevi, mecburi staj veya kaza, hastalık gibi durumlar nedeniyle uzayabilir (**Hegnauer**, Berner Kommentar, Art. 277, N. 63).

³³ **Gmünder**, Art. 277, N. 5; **Roelli**, Art. 277, N. 4; **Kılıçoğlu**, Aile Hukuku, s. 493; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1059, 1063; **Türkmen**, s. 2725.

³⁴ **Ergenekon**, Yılmaz: Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakaları, 1. Basım, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1966, s. 43; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1059.

çocuğun bakım yükümlülüğüne öncelik verilmelidir³⁵. Eşlerin ve ergin olmayan çocukların bakımından sonra kalan kısım üzerinden ancak eğitime devam eden ergin çocuğa nafaka ödenmesi düşünülebilir³⁶. Bu hususlar da yine beklenebilirlik kapsamında ele alınmalıdır.

C. Nafaka Miktarı

TMK md. 330 f. 1 hükmü uyarınca, “*Nafaka miktarı, çocuğun ihtiyaçları ile ana ve babanın hayat koşulları ve ödeme güçleri dikkate alınarak belirlenir. Nafaka miktarının belirlenmesinde çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur*”. Eğitime devam eden ergin çocuk, burs alıyorsa nafaka miktarının belirlenmesinde bu durum da dikkate alınır³⁷.

Nafaka davası, ana veya babadan yalnızca birine karşı açılmışsa nafaka miktarının belirlenmesinde diğeri üzerine düşen yükümlülük de dikkate alınır³⁸. TMK md. 330 f. 2 hükmü uyarınca, “*Nafaka her ay peşin olarak ödenir*”. Talep halinde hâkim tarafların sosyal ve ekonomik durumlarını da dikkate alarak, gelecek yıllarda ödenecek nafaka miktarını da belirleyebilir (TMK md. 330 f. 3). Ayrıca koşulların değişmesi halinde, talep üzerine hâkim, nafaka miktarını yeniden belirleyebileceği gibi, nafakayı tamamen de kaldırabilir.

D. Nafaka Davası

Bu dava, bizzat eğitime devam eden ergin çocuk tarafından açılabilir. Eğitime devam eden ergin çocuğa ekonomik olarak destek olan ana veya babadan biri, diğeriye karşı bu davayı açamaz³⁹. Eğitime devam eden ergin

³⁵ Ergenekon, s. 43.

³⁶ Ergenekon, s. 43; Öztan, Aile Hukuku, s. 1059.

³⁷ Hegnauer, Berner Kommentar, Art. 277, N. 93; Roelli, Art. 277, N. 3. Part-time bir işte çalışıyorsa, bu durum da hesaba katılmalıdır (Gmünder, Art. 277, N. 8).

³⁸ Öztan, Aile Hukuku, s. 1059.

³⁹ Yargıtay 2. HD., 23.1.2007, 12505/233 : “*Annenin, ergin çocuk adına (eğitimi devam ediyor olsa bile) nafaka talep etme hakkı bulunmamaktadır*” (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018); Yargıtay 2. HD., 22.10.2013, 10251/23928: “*Ana ve babanın bakım borcu, kural olarak çocuğun ergin olmasına kadar devam eder. Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdürler (TMK md. 328). Ancak bu durumdaki yükümlülük, ergin olan çocuğun kendisi tarafından açılmış bir dava mevcutsa söz konusudur. Tarafların müşterek çocuğu Ö. 04.02.1994 doğumlu olup, dava sırasında ergin olmuştur. Kendisi tarafından açılmış bir nafaka davasının bulunmadığı gözetilmeden, bu çocuk için ergin*”

çocuk, bu davayı yalnızca ana ve babasına karşı açabilir. Bu dava, ana veya babadan yalnızca birine karşı açılabileceği gibi, her ikisine karşı da açılabilir. Bu davada, görevli mahkeme, aile mahkemesidir; genel yetki kuralı uyarınca yetkili mahkeme ise davalının yerleşim yeri mahkemesidir.

Açılan davada, davacı ergin çocuğun, eğitimine devam ettiğini ispat etmesi gerekir⁴⁰. Buna karşılık, davacının davalı ana veya babadan nafaka ödemesinin beklenebilir olduğunu ispat etmesine gerek yoktur⁴¹. Nafaka ödemek istemeyen davalı, nafaka ödemesinin kendisinden beklenebilir olmadığını ispat ederek nafaka ödemekten kurtulabilir.

Bu dava bakımından herhangi bir süre şartı söz konusu değildir. Eğitimi sona erinceye kadar, ergin çocuk bu davayı açabilir⁴². Açılan davada, davalı ana veya babanın, davacı ergin çocuğuna nafaka ödemesine karar verilmesi halinde, nafaka davanın açıldığı tarihten itibaren işlemeye başlar. Zira hüküm, dava tarihindeki şartlar esas alınarak kurulur.

Önemle belirtmek gerekir ki ergin olmayan çocuk için ödenen iştirak nafakasının, çocuğun ergin olması halinde, kendiliğinden eğitim nafakasına dönüşmesi ve eğitim nafakası olarak devam etmesi mümkün değildir⁴³. Bir Yargıtay kararında⁴⁴ da belirtildiği üzere, iştirak nafakası ayrıca bir mah-

olduktan sonra ki döneme ilişkin nafaka tayin edilmesi ve tayin edilen bu nafakanın davadan tahsili ile davacıya verilmesine karar verilmesi doğru olmamıştır" (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018); Yargıtay 2. HD., 15.5.2014, 9081/11344: "Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, ana ve babanın, eğitim sona erinceye kadar çocuğa bakım yükümlülüğü (TMK md. 328/2), ergin olan çocuk tarafından açılmış bir nafaka davası varsa dikkate alınır. Ergin olan çocuk tarafından harcı yatırılarak açılmış bir nafaka davası bulunmamaktadır. Bu nedenle müşterek çocuk Hatice için yardım nafakası takdir edilmesi usul ve yasaya aykırıdır" (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

⁴⁰ **Roelli**, Art. 277, N. 4; **Türkmen**, s. 2738.

⁴¹ **Roelli**'ye göre, bu davada genel ispat yükü kuralı uygulanır. Yazara göre, davacı ergin çocuk, hem eğitimine devam ettiğini hem de nafaka ödemesinin davalı ana veya babadan beklenebilir olduğunu ispat yükü altındadır (Art. 277, N.4).

⁴² **Türkmen**, s. 2738.

⁴³ **Kılıçoğlu**, Aile Hukuku, s. 492. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. **Olguç**, S. Can: "Ergin Olup da Eğitimine Devam Eden Çocuk Lehine İştirak Nafakasının Devamı Üzerine Yargıtay Kararları Işığında Genel Bir Değerlendirme", Terazi Hukuk Dergisi, Sayı: 73, 2012, s. 24-29.

⁴⁴ Yargıtay 2. HD., 17.2.2016, 447/2843: "Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, ana ve babanın, eğitim sona erinceye kadar çocuğa bakım yükümlülüğü (TMK m. 328/2), ergin olan çocuk tarafından açılmış bir nafaka davası varsa dikkate alınır. Ergin olan çocuk tarafından, ana ve babanın açıklanan yükümlülüğüne dayanılarak

keme kararı olmaksızın çocuğun ergin olmasıyla kendiliğinden ortadan kalkar; eğitimi devam eden ergin çocuğa nafaka ödenebilmesi için, mutlaka ergin çocuk tarafından bir nafaka davası açılmış olması gerekir.

II. YARDIM NAFKASI

A. Genel Olarak

Aile, “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik” olarak tanımlanmaktadır⁴⁵. Aileye ilişkin bir diğer tanım ise şöyledir⁴⁶: “Aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü”. Türk Medeni Kanunu’nun *Aile Hukuku* Kitabı’nın *Hısımlık* başlıklı ikinci kısmının ikinci bölümü de *Aile* başlığını taşımaktadır. Bu bölümde, öncelikle birinci ayırım olarak, *Nafaka Yükümlülüğü* düzenlenmektedir. TMK md. 364 f. 1 hükmü uyarınca, “Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür”. Bu yükümlülüğün, esasen bir ahlak kuralının bir hukuk kuralı haline gelmesinden kaynaklandığı ifade edilmektedir⁴⁷. Bu husus, Yargıtay kararlarına şu şekilde yansımıştır:

“Yardım nafakası, aile bireylerini yoksulluk ve düşkünlükten kurtarmaya dair bir nevi sosyal yardımlaşma olup, ahlak kuralları ile geleneklerin zorunlu kıldığı bir ödevdir. Aile bağlarının herhangi bir sebeple zayıflamış olması da yükümlülüğü ortadan kaldıran bir neden olarak düzenlenmemiştir. Bu sebeplerle kanun koyucu, yardım nafaka-

açılmış bir nafaka davası bulunmamaktadır. Müşterek çocuk dava tarihinde reşit olduğundan iştirak nafakası ayrıca bir mahkeme kararına gerek olmaksızın kendiliğinden ortadan kalkmıştır” (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

⁴⁵ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a7ad2bca44488.18201097, Erişim tarihi: 7 Şubat 2018).

⁴⁶ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a7ad2bca44488.18201097, Erişim tarihi: 7 Şubat 2018).

⁴⁷ **Köprülü**, Bülent/**Kaneti**, Selim: *Aile Hukuku*, 2. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989, s. 289; **Bozdağ**, s. 93; **Baygın**, s. 443; **Ergenekon**, s. 25-26; **Ruhi**, s. 141; **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1756; **Akıntürk/Ateş**, s. 443-444; **Öztan**, *Aile Hukuku*, s. 1201; **Özdemir**, s. 65-66.

*sını kişinin ve toplumun vicdanına bırakmamış, kanuni bir ödev olarak düzenlemiştir*⁴⁸”.

Aile bireylerinin dayanışma ve yardımlaşma içinde bulunması gerektiği düşüncesinden hareketle, TMK md. 364 ve devamı maddelerinde düzenlenen bu nafaka türüne, *yardım nafakası* da denmektedir⁴⁹.

B. Nafaka Yükümlüleri

İlgili hüküm uyarınca, nafaka yükümlülüğü, yalnızca üstsoy ve altsoy kan hısımları ile kardeşler⁵⁰ arasındadır ve bu yükümlülük karşılıklıdır. Kayın hısımları bakımından nafaka yükümlülüğü söz konusu değildir⁵¹. Bununla birlikte nafaka yükümlülüğünde, üstsoy ve altsoy kan hısımları bakımından herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır⁵². Ayrıca kan hısımlığı ana tarafından olabileceği gibi baba tarafından da olabilir. Nafaka yükümlülüğü bakımından kan hısımlığının hangi taraftan olduğunun bir önemi yoktur⁵³.

Evlilik dışı ilişkiden doğan çocuğun baba ile soybağının tanıma veya hâkim hükmü ile kurulması halinde ise nafaka yükümlülüğü, ancak soybağının kurulmasıyla söz konusu olabilir⁵⁴. Evlat edinme yoluyla evlat edinilen ile evlat edinilen arasında da bir soybağı ilişkisi kurulduğundan (TMK md. 282 f. 3), evlat edinilen ile evlat edinilen arasında da karşılıklı olarak nafaka yükümlülüğü doğar⁵⁵. Ayrıca evlat edinilen ile kendi ana ve babası arasında

⁴⁸ Yargıtay 3. HD., 20.6.2017, 18287/10525 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018); Yargıtay 3. HD., 18.5.2017, 18894/7558 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

⁴⁹ **Akıntürk/Ateş**, s. 444; **Bozdağ**, s. 93. **Serozan**'a göre, yardım nafakası, “... *feodal büyük aileye özgü bir nafakadır; işlevini büyük ölçüde yitirmiştir*” (s. 164).

⁵⁰ Kardeşlerin mutlaka hem analarının hem de babalarının ortak olması gerekmez. Yalnızca ana bir ya da yalnızca baba bir kardeşler de nafaka yükümlüsü veya alacaklısı olabilir (**Yetik**, Nurten: Açıklamalı-İçtihatlı Ehliyet-Velayet-Nüfus-Vesayet-Nafaka, 1. Basım, Adil Yayınevi, Ankara 2003, s. 188; **Baygın**, s. 447; **Ergenekon**, s. 57; **Ruhi**, s. 147).

⁵¹ **Baygın**, s. 443; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1204; **Akıntürk/Ateş**, s. 445; **Özdemir**, s. 67; **Ruhi**, s. 147.

⁵² **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1758; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1205.

⁵³ **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1759.

⁵⁴ **Akıntürk/Ateş**, s. 445; **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1759; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1205; **Özdemir**, s. 66.

⁵⁵ **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1760; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1205; **Akıntürk/Ateş**, s. 445; **Özdemir**, s. 66.

mevcut olan nafaka yükümlülüğü de ortadan kalkmaz; bu yükümlülük, tali olarak devam eder⁵⁶. Yargıtay uygulaması da bu yöndedir⁵⁷.

Evlad edinen ile evlat edinilenin altsoyu arasında nafaka yükümlülüğünün olup olmadığı ise doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre⁵⁸, evlat edinme sonucunda, hısımlık yalnızca evlat edinen ile evlatlık arasında meydana geldiğinden, evlat edinilenin altsoyu ile evlat edinen arasında bir nafaka yükümlülüğü gündeme gelmez. Başka bir görüşe göre⁵⁹, evlat edinen ile evlat edinilenin altsoyu arasında da karşılıklı olarak nafaka yükümlülüğü bulunduğu kabulü gerekir. Yargıtay'a göre⁶⁰ ise, nafaka yükümlülüğü, evlat edinen ile evlatlık arasında söz konusu olur. Oysa TMK md. 500 f. 1 hükmü uyarınca, evlatlık ve altsoyu, evlat edinene kan hısımlı gibi mirasçı olur. O halde, evlat edinen ile evlat edinilenin altsoyu da dayanışma ve yardımlaşma içinde olmalıdır. Kanaatimizce, bu düzenleme dikkate alınarak, evlat edinen ile evlat edinilenin altsoyu arasında da karşılıklı olarak nafaka yükümlülüğü bulunduğu kabul edilmelidir.

C. Şartları

1. Nafaka Alacaklısı Bakımından

Yardım nafakası talep edilebilmesi için, yardım edilmemesi halinde kişinin yoksulluğa düşecek olması gerekir. O halde, talep anında kişinin mutlaka yoksulluk içinde bulunması gerekmez⁶¹.

⁵⁶ Baygın, s. 446; Bozdağ, s. 96; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1760; Öztan, Aile Hukuku, s. 1206; Özdemir, s. 66-67; Ruhi, s. 146.

⁵⁷ Yargıtay 3. HD., 10.10.2011, 10844/15005: "...ana ve babaya ait olan yükümlülüklerin, çocuğun evlat edinilmesi ile son bulacağı kanısına varılmaktadır. Ancak, T.M.K. 500. maddesi gereğince evlatlığın kendi ailesindeki mirasçılığının da devam edeceği hüküm altına alınmış olduğu gözetildiğinde; ana ve babanın evlat edinilen çocuklarına bakma yükümlülüğününün, evlat edinenin yükümlülüğününün yanı sıra, 2. derecede (tali) olarak devam etmekte olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır" (http://www.kazanci.com, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

⁵⁸ Akıntürk/Ateş, s. 387.

⁵⁹ Baygın, s. 443, 446; Bozdağ, s. 96-97; Ergenekon, s. 55; Öztan, Aile Hukuku, s. 1000, 1205-1206.

⁶⁰ Yargıtay 3. HD., 3.11.2015, 9613/17115; Yargıtay 3. HD., 9.2.2015, 14387/1852: "Yardım Nafakası yükümlülüğü, belli kan hısımlarına (ve bir de evlat edinenle evlatlığa) yükletilmiştir" (http://www.kazanci.com, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

⁶¹ Öztan, Aile Hukuku, s. 1210; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1765; Özdemir, s. 68; Bozdağ, s. 108. Ayrıca bkz. Yargıtay 3. HD., 14.3.2016, 9/3772 (http://www.kazanci.com, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

Yoksulluk, “*Sefillik, sefalet, fakirlik*” olarak tanımlanmaktadır⁶². Bir Yargıtay kararında⁶³, yoksulluk hali, “*başkasının yardımı olmadan günlük yiyeceğini bile sağlayamayacak durumda olmak*” şeklinde ifade edilmiştir. Başka bir Yargıtay kararında, “*yoksulluğa düşme teriminin açıkça çok sıkıntılı ve ağır ekonomik koşulları ifade ettiği*” belirtilmiştir⁶⁴. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından da “*yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür gibi bireyin maddi varlığını geliştirmek için zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılayacak düzeyde geliri olmayanları yoksul kabul etmek yerinde olur*” denmiştir⁶⁵. Yardım nafakasının işlevi, kişinin bütün ihtiyaçlarının karşılanması değildir⁶⁶. Aksi takdirde yardım nafakası, bir zenginleşme aracı olarak kullanılmış olur⁶⁷.

Doktrinde ise yoksulluk, kişinin kendi imkânlarıyla temel ve zorunlu ihtiyaçlarını karşılayamaması olarak tanımlanmaktadır⁶⁸. Buna göre, yoksulluk şartının gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitinde, öncelikle yardım nafakası talep eden kişinin sahip olduğu imkânlar değerlendirmelidir. Örneğin hâlihazırda işsiz olan ancak çalışma gücü ve imkânı bulunan bir kişi bakımından yoksulluk şartının gerçekleştiği söylenemez⁶⁹. Buna karşılık, bir Yargıtay kararında⁷⁰, ev hanımı olan ve herhangi bir geliri bulunmayan davacının kendi emek ve geliriyle yaşamını sürdürmekten yoksun olduğundan bahisle, emekli olacağı tarihe kadar yardım nafakası isteyebileceği belirtilmiştir. Bu kararda davacının çalışabilecek durumda olup olmadığına

⁶² Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a7b07c3972f97.92691451, Erişim tarihi: 7 Şubat 2018).

⁶³ Yargıtay 2. HD., 3.3.1975, 1781/2009 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 7 Şubat 2018).

⁶⁴ Yargıtay 3. HD., 6.7.2017, 9752/11174 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

⁶⁵ YHGK, 7.10.1998, 2-656/688 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

⁶⁶ Yargıtay 3. HD., 17.11.2014, 9855/14704: “*Yardım nafakası yoluyla nafaka isteyeninin geçiminin ve her türlü gereksinmelerinin sağlanması gerekmez*” (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 9 Şubat 2018).

⁶⁷ Yargıtay 3. HD., 6.7.2017, 9752/11174 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

⁶⁸ **Öztañ**, Aile Hukuku, s. 1210; **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1766; **Akıntürk/Ateş**, s. 449.

⁶⁹ **Şener**, Esat: Uygulamalı-İçtihatlı Nafaka-Velayet-Vesayet-Evlatlık-Babalık, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1994, s. 162; **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1768; **Öztañ**, Aile Hukuku, s. 1211; **Ruhi**, s. 156.

⁷⁰ Yargıtay 3. HD., 14.3.2016, 9/3772 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

ilişkin herhangi bir inceleme ve değerlendirme bulunmamaktadır; davacının ev hanımı olması ve davanın açıldığı tarihte herhangi bir gelirin olmaması, yardım nafakası talebinin kabulü bakımından yeterli görülmüştür. Kararda, davacının dava devam ederken emekli olduğu belirtilmiş ve hükmün dava tarihindeki şartlar esas alınarak kurulması gerektiği ifade edilmiştir. Elbette, hüküm dava tarihindeki şartlar esas alınarak kurulur. Ancak davacının dava devam ederken emekli olması, üzerinde dikkatle durulması gereken bir konudur. Zira malulen emekli olmadıysa davacının çalışma gücü ve imkânı olabilir. Ancak kararda, davacının hangi şartlarda emekli olduğu ve çalışma gücünün bulunup bulunmadığı hususu üzerinde durulmamıştır. Kanaati-mizce, bu karar bakımından eksik inceleme söz konusudur. Başka bir Yargıtay kararında⁷¹ ise, dokuz aydır işsiz olan davacının, daha önce çalışarak geçimini sağladığı; kendi imkânlarıyla yaşamını sürdürmediğini ispat edemediği ve buna bağlı olarak yardım nafakası talebinin reddi yönünde hüküm kurulması gerektiği belirtilmiştir. Gerçekten de çalışması halinde kişi yoksulluğa düşmeyecekse bu durumda o kişinin nafaka talebi karşılanamaz⁷².

Çalışma gücü bakımından erkek ile kadın arasında bir fark yoktur⁷³. Bu husus, 1975 yılında verilen bir Yargıtay kararında, açıkça belirtilmiştir⁷⁴. Ayrıca yakın tarihli sayılabilecek bir Yargıtay kararında⁷⁵ da aynı anlayışın devam ettiği görülmektedir. Karara konu olayda, davacı kadın, davalının erkek olduğundan ek iş yapabileceğini ileri sürmüş ve daha önce hükmedilen yardım nafakası miktarının artırılmasını istemiştir. Yargıtay tarafından, bu hususa itibar edilmemiş ve davacının ihtiyaçları ile davalının gelir durumu dikkate alınarak, hakkaniyete uygun bir miktara hükmedilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu durum şüphesiz kadın-erkek eşitliği bakımından da önemlidir.

Yoksulluk şartının gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitinde, öncelikle yardım nafakası talep eden kişinin sahip olduğu imkânlar değerlendirilirken,

⁷¹ Yargıtay 3. HD., 22.12.2015, 15150/20791 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 9 Şubat 2018).

⁷² Öztan, Aile Hukuku, s. 1211; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1768; Akıntürk/Ateş, s. 449.

⁷³ Köprülü/Kaneti, s. 292; Şener, s. 161; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1768; Akıntürk/Ateş, s. 449; Özdemir, s. 68.

⁷⁴ Yargıtay 2. HD., 3.6.1975, 5386/5641 (Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1768, dn.16; Özdemir, s. 68, dn.39).

⁷⁵ Yargıtay 3. HD., 30.1.2014, 16658/1324 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 9 Şubat 2018).

malvarlığının bulunup bulunmadığına bakılmalıdır. Yardım nafakası talebinin kabulü için, nafaka alacaklısının malvarlığını tüketmiş olması gerekir⁷⁶. Yardım nafakası talebiyle açılan bir davada, davacının taşınmaz malının bulunup bulunmadığının araştırılmaması, Yargıtay tarafından eksik inceleme olarak değerlendirilmiş ve davacıya yardım nafakası ödenmesi yönündeki ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur⁷⁷. Başka bir Yargıtay kararında⁷⁸ ise davacının kendi evinde oturmakta olduğu; tarlası ve traktörü bulunduğu; taşınmazlarından kira geliri elde edebileceği; bankada vadeli mevduat hesabında parasının bulunduğu ve yaşlılık aylığı aldığı belirtilmiş, malvarlığı olan kişinin ihtiyaçlarını öncelikle bu malvarlığından karşılaması gerektiğinden bahisle, davacıya yaşlı ve yardıma muhtaç olması sebebiyle yardım nafakası ödenmesine hükmedilemeyeceği ifade edilmiştir.

Yardım nafakası talep eden kişinin malvarlığının bulunması, yardım nafakası talebinin reddi için her zaman yeterli bir sebep değildir; malvarlığının tüketilebilir olması da gerekir⁷⁹. Örneğin bir Yargıtay kararında⁸⁰, yardım nafakası talebinde bulunan davacının taşınmazlarının bulunduğu belirtilmiş ancak bu taşınmazlardan yararlanıp yararlanılamayacağı hususunun ve taşınmazların satılabilirlik durumunun da araştırılması gerektiği ifade edilmiştir.

Yardım nafakası talebinin karşılanabilmesi için, nafaka alacaklısının iyiniyetli olması gerekir⁸¹. Bir Yargıtay kararında⁸², boşandığı eşinden nafaka talep etme imkânı bulunan davacının, bu haktan feragat ederek, boşanma davasından üç ay gibi kısa bir süre sonra babasından yardım nafakası talep etmesinin iyiniyet kurallarıyla bağdaşmayacağı belirtilmiştir.

Bazı hallerde, kişi yoksulluk içinde bulunsa dahi yardım nafakası talep edemez. Bu durum, TMK md. 364 f. 3 hükmünden ileri gelir. Şöyle ki eşler-

⁷⁶ Şener, s. 162; Öztan, Aile Hukuku, s. 1211; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1766; Özdemir, s. 69.

⁷⁷ Yargıtay 3. HD., 20.2.2017, 11286/1689 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 12 Şubat 2018).

⁷⁸ Yargıtay 3. HD., 21.6.2004, 6170/6871 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 12 Şubat 2018).

⁷⁹ Öztan, Aile Hukuku, s. 1211; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1767; Özdemir, s. 69.

⁸⁰ Yargıtay 3. HD., 30.9.2002, 10904/10639 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 12 Şubat 2018).

⁸¹ Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1768; Özdemir, s. 69-70.

⁸² Yargıtay 3. HD., 18.11.2014, 7996/14978 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 9 Şubat 2018).

den biri, diğerinden; çocuk, ana veya babasından bakım nafakası olarak ihtiyaçlarını karşılayabilme imkânına sahipse yardım nafakası talep edemez⁸³. Örneğin yakın tarihli sayılabilecek bir Yargıtay kararında⁸⁴, müşterek çocuklar için talep edilen tedbir nafakasının, ilk derece mahkemesi tarafından yardım nafakası olarak nitelendirilmesinin usul ve yasaya aykırı olduğu belirtilmiştir.

2. Nafaka Yükümlüsü Bakımından

a. Altsoy ve Üstsoy Bakımından

TMK md. 364 f. 2 hükmü uyarınca, “*Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır*”. Refah içinde bulunma şartı yalnızca kardeşler bakımından söz konusudur. O halde, altsoy ve üstsoyun nafaka yükümlüsü olabilmesi için, refah içinde bulunmasına gerek yoktur; ödeme gücünün bulunması yeterlidir⁸⁵.

Ödeme gücü, kişinin yoksulluğa düşmeden yardım edebilmesini ifade eder⁸⁶. Başka bir deyişle kendisi yoksulluk içinde olan bir kişinin yardım nafakası ödemesi düşünülemez⁸⁷. Yargıtay kararlarında⁸⁸, yardım nafakası ödemekle yükümlü tutulacak kişinin geçim sıkıntısına düşürülmemesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bakım borcu, yardım nafakasından önce geldiği için, nafaka yükümlüsünün ödeme gücünün bulunup bulunmadığının tespitinde, nafaka yükümlüsünün bakmakla yükümlü olduğu kişiler de dikkate alınır⁸⁹. Ayrıca hakka-

⁸³ Yargıtay 3. HD., 14.9.2015, 6371/14052: “*Davacı kadın evli olup, evli olan davacının nafakasından birinci derecede kocası sorumludur*” (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 12 Şubat 2018).

⁸⁴ Yargıtay 3. HD., 10.5.2017, 17054/6901 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 12 Şubat 2018).

⁸⁵ Köprülü/Kaneti, s. 292; Akıntürk/Ateş, s. 449; Bozdağ, s. 102; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1773; Öztan, Aile Hukuku, s. 1213; Özdemir, s. 70. Yargıtay 2. HD., 29.2.2000, 2470/2585 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 13 Şubat 2018).

⁸⁶ Öztan, Aile Hukuku, s. 1213; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1774.

⁸⁷ Akıntürk/Ateş, s. 449-450. Yargıtay 2. HD., 29.2.2000, 2470/2585: “*Kendini zaruret içinde bulunan yardım nafakası ödemeye mahkum etmek Medeni Kanunun 315. maddesi hükmü ile bağdaşmaz*” (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 13 Şubat 2018).

⁸⁸ Yargıtay 3. HD., 21.9.2016, 11223/11126 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 13 Şubat 2018); Yargıtay 3. HD., 30.11.2015, 12723/19130 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 13 Şubat 2018).

⁸⁹ Öztan, Aile Hukuku, s. 1213; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1774.

niyet de gözetilir⁹⁰. Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki ölünceye kadar bakma sözleşmesi bakımından durum farklıdır. Zira TBK md. 615 f. 1 hükmü uyarınca, “bakım alacaklısı, ölünceye kadar bakma sözleşmesi yüzünden kanuna göre nafaka yükümlüsü olduğu kişilere karşı yükümlülüğünü yerine getirme imkânını kaybediyorsa, bundan yoksun kalanlar sözleşmenin iptalini isteyebilirler”.

b. Kardeşler Bakımından

Kardeşlerin nafaka yükümlülüğü ise, refah içinde bulunmaları şartına bağlıdır. Refah, “bolluk, rahatlık ve varlık içinde iyi yaşama” olarak tanımlanmaktadır⁹¹. Yargıtay’a göre⁹², “Geliri, çevresine ve sosyal durumuna göre lüks sayılabilecek şeyleri sağlamaya elverişli bulunan ve ihtiyaçları dışında bir bolluk ve zenginlik içinde olan kimse refah halinde sayılır”. Yine Yargıtay’a göre⁹³, “Malî durumu fevkalâde masrafları karşılamaya elverişli ve ihtiyarlık günleri için tasarrufa da imkân bulabilecek geliri bulunan kişi, refah içinde kabul edilir”. Buna karşılık, kendi ihtiyaçlarından kısarak, başka bir deyişle kendinden fedakârlık ederek para biriktiren kişinin refah içinde bulunduğu bahsedilemez⁹⁴. Doktrinde⁹⁵ de kardeşlerin yardım nafakası ödemekle yükümlü tutulabilmesi için, belirli bir zenginliğe ulaşmış olması gerektiği ifade edilmektedir. Şener’e göre⁹⁶, refah içinde bulunma, “hiçbir sıkıntıya düşmeden ve başka ihtiyaçlarından fedakârlık yapmadan, ödeme gücüne sahip olmaktır”.

2007 yılında Türk Medeni Kanunu’nda yapılan bir değişiklikle kardeşler saklı paylı mirasçı olmaktan çıkarılmıştır. Ancak kardeşler, yardım nafa-

⁹⁰ Yargıtay 3. HD., 4.11.2015, 9875/17177 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 13 Şubat 2018); Yargıtay 3. HD., 7.12.2015, 13495/19700 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 13 Şubat 2018).

⁹¹ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a82f339bb35f4.86004201; http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a82f34181fd64.89519325; Erişim tarihi: 13 Şubat 2018).

⁹² Yargıtay 2. HD., 28.9.1972, 5848/5323 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 13 Şubat 2018).

⁹³ Yargıtay 2. HD., 29.3.1974, 1921/1961 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 13 Şubat 2018).

⁹⁴ Yargıtay 2. HD., 5.11.1985, 9089/8985 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 13 Şubat 2018).

⁹⁵ Köprülü/Kaneti, s. 293; Akıntürk/Ateş, s. 450; Kılıçoğlu, Aile Hukuku, s. 536; Öztan, Aile Hukuku, s. 1214; Dural/Öğüz/Gümüş, N.1780; Özdemir, s. 67, 71.

⁹⁶ Şener, s. 164.

kası bakımından hala nafaka yükümlüsüdür. Bu durum, bazı yazarlara göre⁹⁷ bir çelişkidir ve bu çelişkinin de en kısa zamanda giderilmesi gerekmektedir. Bu görüşün dayanağı, İsviçre Medeni Kanunu'nun konuya ilişkin düzenlemesidir⁹⁸. İsviçre Medeni Kanunu'na göre, kardeşler saklı paylı mirasçı olmadığı gibi, yardım nafakası bakımından nafaka yükümlüsü veya nafaka alacaklısı da değildir. Ancak İsviçre Medeni Kanunu'na göre, üstsoy ve altsoy kan hısımlarının nafaka yükümlülüğü bizdekinden farklı olarak, altsoy ve üstsoy kan hısımlarının refah içinde bulunmalarına bağlıdır⁹⁹. Yani İsviçre Medeni Kanunu'nun konuya bakış açısı bizimkinden farklıdır¹⁰⁰. Kaldı ki TMK md. 364 ve devamı maddelerinde düzenlenen nafaka yükümlülüğü, yalnızca saklı paylı mirasçılar arasında söz konusu olan bir yükümlülük de değildir. Zira üçüncü zümre mirasçılarının saklı payı bulunmamaktadır. Ancak bunlar, TMK md. 364 f. 1 hükmü uyarınca, *sırası geldiğinde* nafaka yükümlüsü olabilir. Hatta altsoy ve üstsoy bakımından herhangi bir sınırlama söz konusu olmadığı için, yasal mirasçı olmayan büyük ana ve büyük babaların ana ve babalarından dahi yardım nafakası talep edilebilir¹⁰¹. Bu nedenle kanaatimizce, kardeşlerin saklı payının kaldırılmış olması, kardeşler bakımından nafaka yükümlülüğünün kaldırılması için yeterli bir sebep değildir.

c. Birden Fazla Nafaka Yükümlüsünün Bulunması

Birden fazla nafaka yükümlüsünün bulunması halinde, TMK md. 365 f. 1 hükmü uyarınca, mirasçılıktaki sıra dikkate alınır. Mirasbırakanın terekesi üzerinde külli halef sıfatıyla hak sahibi olan kişiye *mirasçı* denir¹⁰². Miras-

⁹⁷ **Çakırca**, Seda İrem: “Kardeşler Arasında Nafaka Yükümlülüğü”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:64, Sayı:1, 2015, s. 96-97.

⁹⁸ Yardım nafakasına ilişkin İsviçre Medeni Kanunu'nda yapılan değişikliklerle ilgili olarak bkz. **Fankhauser**, Roland: Art. 328 in: Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz, Roland Fankhauser (Hrsg.), ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), 3. überarbeitete Auflage, 2016, N. 2.

⁹⁹ **Fankhauser**, N. 4.

¹⁰⁰ **Baygın**'a göre, bu durumun nedeni, bireyciliğin gelişmesi ve aile dayanışmasının önemini yitirmesidir (s. 449).

¹⁰¹ **Baygın**, s. 459; **Bozdağ**, s. 105; **Ergenekon**, s. 46; **Ruhi**, s. 163.

¹⁰² **Kocayusufpaşaoğlu**, Necip: Miras Hukuku, 3. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 1987, s. 38; **İmre**, Zahit/**Erman**, Hasan: Miras Hukuku, 13. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2017, s. 12; **Dural**, Mustafa/**Öz**, Turgut: Türk Özel Hukuku, Cilt: IV: Miras Hukuku, 11. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017, N. 43; **Antalya**, Gökhan/**Sağlam**, İpek: Miras Hukuku, 3. Basım, Legal Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 38; **Kılıçoğlu**, Ahmet: Miras

bırakanın yasal mirasılıarı, birinci zümrede onun altsoyudur (TMK md. 495 f. 1). Mirasbırakandan önce ölmüş olan çocukların yerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır (TMK md. 495 f. 3). Mirasbırakanın yasal mirasılıarı, ikinci zümrede onun ana ve babasıdır (TMK md. 496 f. 1). Mirasbırakandan önce ölmüş olan ana ve babanın yerlerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır (TMK md. 496 f. 2). Altsoyu, ana ve babası ve onların altsoyu bulunmayan mirasbırakanın mirasılıarı, büyük ana ve büyük babalardır (TMK md. 497 f. 1). Mirasbırakandan önce ölmüş olan büyük ana ve büyük babaların yerlerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır (TMK md. 497 f. 2). Bunlar, mirasbırakanın üçüncü zümre yasal mirasılıarıdır. TMK md. 499 uyarınca, sağ kalan eş de mirasbırakanın yasal mirasılıarındandır. Her ne kadar, birden fazla nafaka yükümlüsünün bulunması halinde, mirasçılıktaki sıra dikkate alınsa da bütün yasal mirasçılar bakımından, nafaka yükümlülüğü söz konusu değildir. Nafaka yükümlülüğü, yalnızca altsoy, üstsoy ve kardeşler arasındadır. Örneğin kişinin halası veya amcasının oğlu, duruma göre kişiye mirasçı olabilse de, bu kişiler bakımından nafaka yükümlülüğü söz konusu olmaz.

Mirasılıktaki sıra dikkate alınacağı için, gelişigüzel bir şekilde yardım nafakası davası açılmaz. Nafaka yükümlüleri arasında birinci sırada nafaka talep edenin altsoyu, ikinci sırada ana ve babası, üçüncü sırada refah içinde bulunmaları koşuluyla kardeşleri, son sırada ise büyük anaları ve büyük babaları bulunur¹⁰³.

Hukuku, 8. Basım, Turhan Kitabevi, Ankara 2018, s. 24; **Özta**n, Bilge: Miras Hukuku, 6. Basım, Turhan Kitabevi, Ankara 2014, s. 16; **Hatemi**, Hüseyin: Miras Hukuku, 7. Basım, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2018, s. 16; **Serozan**, Rona/**Engin**, Baki İlkay: Miras Hukuku, 5. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 113, N. 133; **Ayan**, Mehmet: Miras Hukuku, 9. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 33; **Sarı**, Suat: Uygulamalı Miras Hukuku, 3. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016, s. 19.

¹⁰³ Yargıtay 3. HD., 25.2.2016, 15058/2662: “*Nafaka davası, mirasçılıktaki sıra göz önünde tutularak açılır. (TMK m. 365) Nafaka alacaklısı kişi, miras hukuku kuralları çerçevesinde ilk olarak kim ya da kimler kendisine mirasçı olacaksa öncelikle onlardan yardım nafakası talebinde bulunabilir. Mirasılıktaki sıra takip edilmeksizin açılan yardım nafakası davasının dinlenme olanağı yoktur. Mirasılıktaki ilk sırada yer alan kişi veya kişiler, yoksulluğa düşen kişinin yardım nafakası talebini yerine getiremediği durumlarda, daha sonra mirasçı olacak kişilerden nafaka talebinde bulunulabilir. Türk Medeni Kanunu’nda kan hısımlığı mirasılığında zümre sistemi kabul edilmiş olup, nafaka yükümlüleri arasında ilk sırada, yardım nafakası talebinde bulunanın altsoyu, ikinci sırada üstsoyu olarak ana ve babası, üçüncü sırada ise refah halinde olması koşuluyla kardeşleri yer alır*” (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 14 Şubat 2018).

Yakın zümrede mirasçının bulunmasının, uzak zümredeki hısımların mirasçılığını engellemesi gibi, yakın sırada nafaka yükümlüsünün bulunması da sonraki sıralarda yer alan nafaka yükümlülerine başvurmayı engeller. Buna göre, yardım nafakası talebinde bulunan kişi öncelikle altsoyuna başvurmalıdır. Davacının, kardeşinden yardım nafakası talep ettiği bir davada, davacıya ait nüfus kayıt örneği incelenerek, davacının altı çocuğunun bulunduğu tespit edilmiş ve davacının öncelikle altsoyundan yardım nafakası talep etmesi gerektiği belirtilmiştir¹⁰⁴.

Aynı sırada birden fazla nafaka yükümlüsünün bulunması halinde ise, ödenecek olan nafaka miktarı, yükümlülerin ödeme güçleri oranında paylaşılır¹⁰⁵. Örneğin yalnızca baba aleyhine açılan bir yardım nafakası davasında, baba ile aynı sırada nafaka yükümlüsü olan dava dışı annenin de ekonomik ve sosyal durumu araştırılarak, davalı babanın ödeyeceği nafaka miktarının tespit edilmesi gerekir¹⁰⁶. Yani nafaka yükümlüleri, nafaka alacaklısına karşı müteselsil borçlu değildir¹⁰⁷.

Ön sırada bulunan nafaka yükümlüsünün ödeme gücünden yoksun olması halinde, ön sırada nafaka yükümlüsü bulunmasına rağmen, bir sonraki sıradaki nafaka yükümlüsüne başvurulabilir. Bir Yargıtay kararında¹⁰⁸,

¹⁰⁴ Yargıtay 3.HD., 8.5.2017, 17247/6724 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 14 Şubat 2018).

¹⁰⁵ **Köprülü/Kaneti**, s. 290; **Kılıçoğlu**, Aile Hukuku, s. 538; **Ruhi**, s. 166.

¹⁰⁶ Yargıtay 3. HD., 9.2.2017, 10928/1104 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 14 Şubat 2018).

¹⁰⁷ **Ergenekon**, s. 40. Yargıtay 3. HD., 25.2.2016, 15058/2662: “*Aynı sırada birden fazla nafaka yükümlüsü varsa, ödenecek olan nafaka miktarı, ödeme güçleri oranında paylaşılır. Zira nafaka yükümlülüğü müteselsil bir borç doğurmaz*” (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 14 Şubat 2018); Yargıtay 3. HD., 18.9.2008, 9868/14968: “*Nafaka yükümlülerinden bir veya bir kaçından nafaka istenilmesi halinde diğerlerinin yükümlü olacağı nafaka miktarı gözetilerek (indirilerek) nafaka takdir edilmelidir*” (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 14 Şubat 2018); Yargıtay 3. HD., 26.9.2005, 9880/9032: “*Somut olayda, davacı sadece davalı kardeşinden yardım nafakası talebinde bulunmuş olup; dosyada mevcut nüfus kaydına göre, davacının mirasçılıkta aynı derecede bulunan dört kardeşi daha bulunmaktadır. Mahkemece; davacının diğer kardeşlerinin de ekonomik ve sosyal durumlarının araştırılarak yardım kudretlerinin olup olmadığı tespit edilerek, yardım edebilecek güçte olduklarının anlaşılması halinde davalının hissesine düşecek miktara hükmedilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru bulunmamıştır*” (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 14 Şubat 2018).

¹⁰⁸ Yargıtay 3. HD., 3.4.2017, 16097/4527 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 14 Şubat 2018). Benzer şekilde, Yargıtay 3. HD., 22.12.2014, 20406/17028: “*... nafaka yükümlüsü babanın ölmüş olması veya bakma gücünün olmaması üzerine bir üst züm-*

babaları cezaevinde olan, anneleri de sağlık sorunları nedeniyle çalışamayan çocukların, dedelerinden yardım nafakası isteyebileceği belirtilmiştir.

Her ne kadar, ön sırada nafaka yükümlüsünün bulunması, sonraki sıralarda yer alan nafaka yükümlülerine başvurmayı engellese de farklı sıralarda bulunan nafaka yükümlülerine aynı anda başvurulabilmesi bazı hallerde mümkündür. Böyle bir durum, ön sıradaki nafaka yükümlüsünün kısmi ödeme gücünün bulunması halinde söz konusu olur; ön sıradaki nafaka yükümlüsünün ödeme gücünü aşan nafaka miktarı, bir sonraki sırada bulunan nafaka yükümlüsünden istenebilir¹⁰⁹.

Acaba sonraki sırada yer alan nafaka yükümlüsü, nafaka alacaklısına yapmış olduğu ödemeyi, ön sırada bulunan ve ödeme gücüne sahip olan nafaka yükümlüsünden alabilir mi? Başka bir deyişle, sonraki sırada yer alan nafaka yükümlüsü, ön sırada bulunan nafaka yükümlüsüne rücu edebilir mi? Bu şekilde yapılan bir ödeme, ahlaki bir görevin yerine getirilmesi olarak nitelendirilmekte ve sonraki sırada yer alan nafaka yükümlüsünün, ön sıradaki yükümlüye rücu edemeyeceği kabul edilmektedir¹¹⁰. Bu noktada, nafaka yükümlüsü olmamasına rağmen ödemede bulunan kişinin vekâletsiz iş görme hükümlerine başvurup başvuramayacağı da tartışılabilir. Her şeyden önce, vekâletsiz iş görme ilişkisinin söz konusu olabilmesi için, iş görenin iş sahibini borçlandırma iradesi taşıması gerekir¹¹¹. İş sahibi, ahlaki bir görev gereğince bazı masraflara katlanıyorsa böyle bir durumda vekâletsiz iş görme hükümleri uyarınca iş sahibinden talepte bulunamamalıdır¹¹². Ancak nafaka yükümlüsü ile bir anlaşmanın mevcut olması veya nafaka alacaklıları tarafından nafaka yükümlüsü aleyhine bir dava açılmış olması halinde, yapılan masrafların istenebileceği kabul edilmektedir¹¹³.

D. Nafaka Miktarı

Nafaka miktarının belirlenmesinde, TMK md. 365 f. 2 hükmü dikkate alınır. Zira bu hükme göre, yardım nafakası davası “*davacının geçinmesi için gerekli ve karşı tarafın mali gücüne uygun bir yardım isteminden ibarettir*”.

rede yer alan dededen de nafaka istenebilir” (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 14 Şubat 2018).

¹⁰⁹ Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1786; Öztan, Aile Hukuku, s. 1209.

¹¹⁰ Yargıtay 3. HD., 26.5.1953, 5361/3670 (Ergenekon, s. 81).

¹¹¹ Tandoğan, Haluk: Mukayeseli Hukuk ve Hususiyile Türk-İsviçre Hukuku Bakımından Vekâletsiz İş Görme, 1. Basım, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1957, s. 255.

¹¹² Tandoğan, s. 257.

¹¹³ Ergenekon, s. 81.

Buna göre, yardım nafakası miktarının üst sınırını, nafaka alacaklısının geçinmesi için zorunlu olan miktar, alt sınırını ise nafaka borçlusunun ödeme gücü oluşturur. Nafaka yükümlüsü daha fazlasını ödeyebilecek durumda olsa dahi, nafaka miktarı, nafaka alacaklısının geçinmesi için zorunlu olan miktarı aşamaz¹¹⁴. Öte yandan, nafaka alacaklısının geçinmesi için zorunlu olan miktar, nafaka yükümlüsünün ödeyebileceği miktardan fazla olsa bile nafaka miktarı, nafaka yükümlüsünün ödeme gücünü aşamaz.

Bu alt ve üst sınır arasında, hâkim nafaka miktarını takdir eder; nafaka miktarının tespitinde hem davacının hem de davalının durumu dikkate alınır¹¹⁵. Örneğin bir Yargıtay kararında¹¹⁶, davacının %97 oranında engelli olduğu; vesayet altına alındığı; sürekli olarak başkasının bakımına muhtaç olduğu ve bir rehabilitasyon merkezinde tedavi görmesi gerektiği yönündeki iddialar araştırılarak ve vesayet dosyası incelenerek, davacının ihtiyaçlarının tespit edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başka bir Yargıtay kararında¹¹⁷ ise, davacının yaşı ve ihtiyaçları ile davalının gelir durumu dikkate alınarak, hükmedilen nafaka miktarının fazla olduğu ifade edilmiştir.

Değişen koşullar karşısında, hükmedilen nafaka miktarı, nafaka alacaklısının ihtiyaçlarının çoğalması nedeniyle artırılabilir gibi, davalının ödeme gücünün düşmesi nedeniyle azaltılabilir veya nafaka alacaklısının yardıma ihtiyacının kalmaması halinde, kendisine bağlanan nafaka tamamen kaldırılabilir¹¹⁸. Bir Yargıtay kararında¹¹⁹, nafaka miktarının talep halinde yeniden belirlenebileceği; bu kapsamda öncelikle ekonomik ve sosyal değişikliklerin, daha önce hükmedilen nafaka ile taraflar arasında kurulan

¹¹⁴ Yargıtay 3. HD., 6.7.2017, 9752/11174: “Hükmedilecek yardım nafakasının miktarı yalnızca söz konusu sıkıntılı durumu önlemelidir. Yoksa yardım nafakası yoluyla nafaka isteyenin geçiminin ve her türlü gereksinmelerinin sağlanması ve somut olayda olduğu gibi bir zenginleşme aracı olarak kullanılması söz konusu değildir. Zira mevcut ekonomik ve sosyal durumda davacının yoksulluk içinde olduğu kabul edilemez. Bütün bu yönler göz önünde tutulmadan yardım nafakasının amacını aşar bir yorumla davacı lehine yardım nafakasına karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır” (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 19 Şubat 2018).

¹¹⁵ Akıntürk/Ateş, s. 451; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1792; Öztan, Aile Hukuku, s. 1219.

¹¹⁶ Yargıtay 3. HD., 18.5.2017, 18894/7558 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 19 Şubat 2018).

¹¹⁷ Yargıtay 3. HD., 21.9.2016, 11223/11126 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 19 Şubat 2018).

¹¹⁸ Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1795; Öztan, Aile Hukuku, s. 1219; Özdemir, s. 74.

¹¹⁹ Yargıtay 3. HD., 23.6.2016, 5118/9798 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 19 Şubat 2018).

dengeyi bozup bozmadığı dikkate alınarak, nafaka miktarının, nafaka alacaklısının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde, nafaka yükümlüsünün de geliriyle orantılı olacak biçimde, hakkaniyet lsnde artırılabilceği; olağanüstü bir değişiklik olmadığı takdirde, nafakanın FE oranında artırılması gerektiği belirtilmiştir.

İrat şeklinde ödenmesine karar verilen nafaka miktarının zaman içinde nasıl değişeceği, tarafların talep etmesi halinde, yardım nafakası davasında da, hâkim tarafından karara baęlanabilir¹²⁰. Bu husus, TMK md. 365 f. 5'te düzenlenmiştir.

E. Nafaka Davası

Yardım nafakası davasında görevli mahkeme, aile mahkemeleridir; yetkili mahkeme ise taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir. Bu davada davacı, yardım edilmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan kişidir. Ayrıca bu dava, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmi veya kamuya yararlı kurumlar tarafından da açılabilir (TMK md. 365 f. 4). Bunun yanı sıra, korunmaya muhtaç kişilere bakmakla yükümlü olan kurumlar da yaptıkları masrafları, nafaka yükümlüsü olanlardan isteyebilirler¹²¹ (TMK md. 366). 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 30. maddesi de aynı doğrultudadır. Bu maddede, "*Kurum, kendisine yardımda bulunduğu kişiler için Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafaka ile yükümlü bulunanlar hakkında dava açmak hakkına sahiptir*" denmektedir. Bir Yargıtay kararında¹²² da TMK md. 365 f. 4 ve md. 366 hükmü ile Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 30. maddesi bir arada değerlendirilerek, muhtaç olması sebebiyle koruma altına alınan ve bakımı ... Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü ... Huzurevi ve Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi tarafından üstlenilen kişi için davacı kurumun yardım nafakası davası açma ehliyetinin bulunduğu

¹²⁰ ztan'a göre, nafaka alacaklısının talebi halinde, hâkim böyle bir karar verebilir (s. 1219).

¹²¹ Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Tüzüner, zlem: "Korunmaya Muhtaç Yaşlılara Bakan Kurumların Nafaka Yükümlüsü Hışımlardan Masraflarını İsteyebilmesi", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 113-114, s. 79-107. Tüzüner'e göre, burada kanundan doğan bir halefiyet söz konusudur. Çünkü nafaka alacaklısına ait bir dava hakkı, nafaka alacaklısına bakan kurum tarafından kullanılmaktadır. Ayrıca bu kurumlar, resmi veya özel olabilir (s. 92).

¹²² Yargıtay 3. HD., 14.3.2016, 3340/3728 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 19 şubat 2018). Ayrıca bkz. Yargıtay 3. HD., 9.2.2017, 10928/1104 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 19 şubat 2018); Yargıtay 3. HD., 17.9.2014, 12228/11982 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 19 şubat 2018).

belirtilmiştir. Yardım nafakası davasında davalı ise, duruma göre nafaka yükümlülüğü bulunan altsoy, üstsoy veya kardeşlerdir.

Yardım nafakası davasında, davacı yoksulluk içinde bulunduğunu veya kendisine yardım edilmediği takdirde yoksulluğa düşeceğini ispat yükü altındadır; davalının ödeme gücüne sahip olduğunu veya refah içinde bulunduğunu ispat etmek zorunda değildir¹²³. Yardım nafakası ödemek istemeyen davalı, önceki sırada nafaka yükümlüsünün bulunduğunu veya ödeme gücünün bulunmadığını ya da refah içinde olmadığını ispat ederek nafaka ödemekten kurtulabilir¹²⁴.

Açılan davada, davalının davacıya yardım nafakası ödemesine karar verilmesi halinde, nafaka davanın açıldığı tarihten itibaren işlemeye başlar. Zira hüküm, dava tarihindeki şartlar esas alınarak kurulur¹²⁵. Ancak nafaka borcu karar tarihi itibarıyla muaccel olur. Bu nedenle faiz, karar tarihinden itibaren talep edilebilir¹²⁶. Muaccel olan nafaka alacağı, on yıllık zamanaşımı süresine tabidir¹²⁷.

Nafaka alacaklısının veya borçlusunun ölümüyle, yardım nafakası kendiliğinden ortadan kalkar. Alacak hakkı, nafaka alacaklısının mirasçılara geçmeyeceği gibi nafaka ödeme borcu da nafaka borçlusunun mirasçılara geçmez. Ancak bu durum, muaccel olan nafaka alacakları bakımından elbette geçerli değildir¹²⁸.

Kişiye bağlı bir alacak olduğu için, nafaka alacağının üçüncü bir kişiye devri mümkün değildir (TMK md. 183). Buna karşılık, muaccel olan nafaka alacağı, üçüncü bir kişiye devredilebilir. Bunun yanı sıra, TMK md. 144 b. 3 hükmü uyarınca, nafaka borçlusu, nafaka alacaklısının rızası olmaksızın, nafaka borcunu, nafaka alacaklısından olan bir alacağı ile takas edemez. Zira bu hükme göre, nafaka alacağı, borçlunun bakımı için zorunlu olan ve niteliği gereği, doğrudan alacaklıya ödenmesi gereken bir alacaktır. Buna karşı-

¹²³ **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1800; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1217. **Ruhi**'ye göre, "... nafaka isteminde bulunan kardeş ise, kardeşinin refah halinde bulunduğunu ispat edecektir" (s. 179).

¹²⁴ **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1800; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1217.

¹²⁵ Yargıtay İBKG, 28.11.1956, 15/15 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 20 Şubat 2018); Yargıtay 3. HD., 14.3.2016, 9/3772 (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 8 Şubat 2018).

¹²⁶ **Bozdağ**, s. 108.

¹²⁷ **Bozdağ**, s. 114, 124.

¹²⁸ **Köprülü/Kaneti**, s. 294; **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1805; **Öztan**, Aile Hukuku, s. 1215.

lık, nafaka alacaklısı, muaccel olmuş nafaka alacağını, nafaka borçlusuna olan bir borcu ile takas edebilir¹²⁹.

İcra ve İflas Kanunu'nun 83. maddesi uyarınca, "...ilama müstenit olmayan nafakalar ... borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir" . O halde, ilama dayanan yardım nafakası alacağının haczi mümkün değildir.

Son olarak, TMK md. 23 f.1 hükmü uyarınca, "Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez". Bu nedenle nafaka talep etme hakkından da baştan feragat edilemez. Böyle bir anlaşma yapılmış olsa dahi bu anlaşmalar geçersizdir¹³⁰. Ancak muaccel olmuş nafaka alacağından feragat edilebilir¹³¹.

III. YARGITAY KARARLARINDAKİ DURUM

Eğitimine devam eden ergin çocuğa ödenen nafaka, hem yakın zamanda hem de geçmiş yıllarda verilen Yargıtay kararlarında, yardım nafakası olarak nitelendirilmiş ve somut olayda yardım nafakasına ilişkin koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği tartışılmıştır. Oysa bu iki nafakanın şartları birbirinden farklıdır. Ancak bu hatalı uygulamanın adeta yerleşik bir içtihat haline geldiği anlaşılmaktadır¹³². Bu bölümde öncelikle yakın tarihli Yargıtay kararlarına yer verilecektir.

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 6.6.2017 tarihli ve 19061/9116 sayılı kararında¹³³, davanın eğitimi devam eden ergin ocuk için yardım nafakası talebine ilişkin olduğu belirtilmiş ve hemen devamında hem TMK md. 328 f.2 hükmüne hem de TMK md. 364 f. 1 hükmüne yer verilmiştir. Kararın devamında ise Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun yoksulluk tanımına değinilmiş ve "Eğitimine devam eden reşit birey kendi emek ve geliriyle yaşamını sürdürmekten yoksun ise; ana babasından öğrenimini tamamlayıncaya kadar yardım nafakası isteyebilir" denmiştir.

¹²⁹ Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1809.

¹³⁰ Yargıtay 8. HD., 20.3.2014, 9389/4769: "Medeni Kanun'un 23. maddesine göre kimse, medeni haklarını kullanmaktan feragat edemez. Doğmamış haklar, medeni hak niteliğindedir. Onun için henüz hükme bağlanmamış bir kararın temyiz edilemeyeceğine dair sözleşme ve beyan geçersizdir... Bu itibarla, nafakadan önceden vazgeçme hüküm ifade etmez" (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 20 Şubat 2018).

¹³¹ Köprülü/Kaneti, s. 294.

¹³² Bu durum farklı yazarlar tarafından da tespit edilmiştir. Bkz. Baygın, s. 444-445; Türkmen, s. 2708-2709, Sonat, s. 242, dn. 18.

¹³³ <http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 20 Şubat 2018.

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 21.9.2016 tarihli ve 7964/11112 sayılı kararında¹³⁴ da, “Kural olarak; anne babanın bakım borcu, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder. Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa ana ve baba, durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdür. (TMK m. 328/2) Diğer taraftan; herkes yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve alt soyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür (TMK m.364). Eğitime devam eden reşit birey, kendi emek ve geliriyle yaşamını sürdürmekten yoksun ise anne babasından öğrenimini tamamlayıncaya kadar yardım nafakası isteyebilir. Bu bağlamda belirlenecek nafakanın; davacının geçinmesi için yeterli, nafaka yükümlüsünün geliriyle orantılı olması gerekir. Mahkemece nafaka miktarı tayin edilirken; davacının ihtiyaçları ve anne babanın geliri göz önünde bulundurulmalı, TMK'nin 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi gözetilmelidir” ifadesine yer verilmiştir.

Geçmiş yıllarda verilen Yargıtay kararlarında da durum pek farklı değildir. Örneğin Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 17.3.2008 tarihli ve 888/4688 sayılı kararında TMK md. 364 hükmüne ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun yoksulluk tanımına yer verildikten sonra “Somut olayda her ne kadar davalı reşit ve sağlıklı olması nedeniyle çalışabilir konumda ise de dava tarihinde işsiz olduğu sabittir. Öğrenci olması dikkate alındığında ve ülkedeki ekonomik yapı gözetildiğinde davalının iş bulma imkânı da oldukça zordur. Böylece hiçbir malvarlığı ve geliri bulunmayan öğrenci kız çocuğunun zaruret içinde bulunduğu kabulü zorunludur” şeklinde bir değerlendirme yapıldığı görülmektedir.

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 18.9.2008 tarihli ve 9868/14968 sayılı kararına¹³⁵ konu olan olayda ise, davacı iki yıllık meslek yüksek okulunu bitirdikten sonra, dört yıllık eğitimi için başka bir üniversiteye kayıt yaptırmış ve babası aleyhine nafaka davası açmıştır. İlgili Yargıtay kararında, yine yardım nafakasına ilişkin TMK md. 364 hükmüne yer verildikten sonra, davacı hakkında ekonomik ve sosyal durum araştırması yapılmadığından bahisle davacının yoksulluk içinde bulunduğu tespit edilemediği belirtilmiştir.

¹³⁴ <http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 20 Şubat 2018.

¹³⁵ <http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 20 Şubat 2018.

IV. İNCELEME VE DEğERLENDİRME

Yukarıdaki kararlardan Yargıtay'ın, çocuğun ergin olmasıyla ana ve babanın bakım yükümlülüğü sona erdiği için, eğitimine devam eden ergin çocuğun yalnızca yardım nafakası hükümleri kapsamında ana veya babasından nafaka isteyebileceği yönünde bir kanaate sahip olduğu anlaşılmaktadır.

TMK md. 328 f. 1 hükmünde de belirtildiği üzere, “*Ana ve babanın bakım borcu, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder*”. Çocuğun ergin olmasından sonra, ana ve babanın ergin çocuğa nafaka ödemekle yükümlü tutulabilmesi ya eğitim nafakası (TMK md. 328 f. 2) kapsamında olur ya da yardım nafakası (TMK md. 364 vd.) kapsamında¹³⁶. Önemle belirtmek gerekir ki yukarıda detaylıca incelendiği üzere, eğitim nafakasının şartları ile yardım nafakasının şartları birbirinden oldukça farklıdır.

Her şeyden önce, TMK md. 328 f. 2 hükmü uyarınca ödenen nafaka, soybağının hükümlerindedir ve ana ile babanın bakım borcu kapsamındadır. TMK md. 364 ve devamı hükümleri uyarınca ödenen nafaka ise, aile bireylerinin dayanışma ve yardımlaşma içinde bulunması gerektiği yönündeki ahlak kuralının kanun koyucu tarafından bir hukuk kuralı haline getirilmesinin sonucudur. İsviçre doktrininde, yardım nafakasının istisnai bir kurum olduğu ve şartlarının da bakım nafakasından daha katı olduğu ifade edilmektedir¹³⁷.

Kaynağı farklı düzenlemeler olan bu iki nafakanın, alacaklısı ve borçlusunu da birbirinden farklıdır¹³⁸. Şöyle ki eğitim nafakasının alacaklısı yalnızca eğitimine devam eden ergin çocuktur. Bu nafakanın borçlusunu ise eğitimine devam eden ergin çocuğun ana veya babasıdır. Yardım nafakasında ise nafaka yükümlülüğü, üstsoy ve altsoy kan hısımları ile kardeşler arasındadır. Bunun yanı sıra, yardım nafakasında bu yükümlülük karşılıklıdır. Oysa eğitim nafakası bakımından böyle bir durum söz konusu değildir. Daha açık bir ifadeyle, eğitimine devam eden ergin ocuk, TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında ana ve babasından nafaka talep edebilir. Buna karşılık, ana ve baba TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında ergin çocuktan nafaka talep edemez.

¹³⁶ **Türkmen**, s. 2755.

¹³⁷ **Breitschmid**, Peter: Personen- und Familienrecht – Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB- PartG, in: Peter Breitschmid/Alexandra Jungo (Hrsg.), CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 3. Auflage, Zürich 2016, Art. 328-329, N. 2. Türk Hukuku bakımından benzer bir değerlendirme için bkz. **Serozan**, s. 164.

¹³⁸ **Kılıçoğlu**, Aile Hukuku, s. 492.

Yukarıda da belirtildiği üzere, yardım nafakası talep edilebilmesi için, yardım edilmemesi halinde nafaka alacaklısının yoksulluğa düşecek olması gerekir. Buna karşılık, TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında ergin çocuğa nafaka ödenebilmesi için, çocuğun eğitimine devam ediyor olması yeterlidir. Yani TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında eğitime devam eden ergin çocuğa nafaka ödenebilmesi için, ergin çocuğun sefalet içinde olması gerekmez¹³⁹. Bununla birlikte eğitime devam etmeyen ergin çocuk, TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında ana ve babasından nafaka talep edemez; yoksulluk içinde bulunması şartıyla yalnızca yardım nafakası talep edebilir. Öte yandan, yardım nafakası talep edilebilmesi için, nafaka alacaklısının eğitimine devam etmesi gerekli değildir; yoksulluk içinde bulunması yeterlidir¹⁴⁰.

Ödenecek nafaka miktarı da birbirinden farklıdır. Şöyle ki eğitim nafakası miktarının belirlenmesinde, çocuğun ihtiyaçları dikkate alınır. Buna karşılık, yardım nafakası miktarının belirlenmesinde, nafaka alacaklısının geçinmesi, hayatını idame ettirebilmesi için zorunlu olan miktar dikkate alınır. Yani nafaka yükümlüsü daha fazlasını ödeyebilecek durumda olsa dahi, yardım nafakası miktarı, nafaka alacaklısının geçinmesi için zorunlu olan miktarı aşamaz. Oysa eğitim nafakasında *beklenebilirlik* sınırları içinde, eğitime devam eden ergin çocuğun hayatını idame ettirebilmesi için gerekli olan asgari miktardan daha fazlasına hükmedilebilir. Ana ve babanın ekonomik durumunun müsait olması şartıyla eğitim nafakasının miktarının belirlenmesinde ergin çocuğun sosyo-kültürel ihtiyaçları dahi dikkate alınabilir¹⁴¹. Nafaka yükümlüsü daha fazlasını ödeyebilecek durumda olsa dahi, yardım nafakası miktarı, nafaka alacaklısının geçinmesi için zorunlu olan miktarı aşamayacağı için, yardım nafakası bakımından böyle bir durum söz konusu değildir.

Son olarak, yardım nafakası tali nitelik taşır¹⁴². Zira TMK md. 364 f. 3 hükmünde, “*Eş ile ana ve babanın bakım borçlarına ilişkin hükümler saklıdır*” düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre, eşlerden biri, diğerinden; çocuk, ana veya babasından bakım nafakası olarak ihtiyaçlarını karşılayabilme imkânına sahipse yardım nafakası talep edemez¹⁴³. Yani bakım nafa-

¹³⁹ Türkmen, s. 2756.

¹⁴⁰ Kılıçoğlu, Aile Hukuku, s. 492.

¹⁴¹ Türkmen, s. 2757.

¹⁴² Baygın, s. 444; Genç, s. 20; Serozan, s. 163; Şener, s. 161.

¹⁴³ Köprülü/Kaneti, s. 290; Kılıçoğlu, Aile Hukuku, s. 536; Yıldırım, Abdülkerim: Türk Aile Hukuku, 1. Basım, Savaş Yayınevi, Ankara 2014, s. 164; Yargıtay 3. HD., 14.9.2015, 6371/14052: “*Davacı kadın evli olup, evli olan davacının nafakasından*

kası, yardım nafakasından önce gelir¹⁴⁴. Ödeme gücü bulunan bir bakım yükümlüsünün bulunduğu hallerde, yardım nafakası talep edilemez¹⁴⁵. Eğitim nafakası da bakım nafakası niteliğindedir. O halde, eğitime devam eden ergin çocuk, TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında eğitim nafakası talep etme imkânına sahipse, yardım nafakası talep edemez¹⁴⁶.

SONUÇ

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin hem 6.6.2017 tarihli ve 19061/9116 sayılı kararında hem de 21.9.2016 tarihli ve 7964/11112 sayılı kararında, "Eğitimine devam eden reşit birey, kendi emek ve geliriyle yaşamını sürdürmekten yoksun ise anne babasından öğrenimini tamamlayıncaya kadar yardım nafakası isteyebilir" ifadesine yer verildiği görölmektedir. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 18.9.2008 tarihli ve 9868/14968 sayılı kararında da eğitime devam ettiği için ana ve babasından nafaka talep eden çocuğun yoksulluk içinde bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yargıtay'a göre, eğitime devam eden ergin çocuğun ana ve babasından nafaka isteyebilmesi için, kendi emek ve geliriyle yaşamını sürdürmekten yoksun olması yani yoksulluk içinde bulunması gerekir. Oysa TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında ergin çocuğa nafaka ödenebilmesi için, çocuğun eğitime devam ediyor olması yeterlidir; ergin çocuğun yoksulluk içinde bulunması gerekli değildir. Şu durumda, TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında, eğitim nafakası talep eden ergin çocuğun, yoksulluk içinde bulunup bulunmadığının tartışılması ve yoksulluk içinde bulunmayan ergin çocuğun eğitim nafakası talebinin reddedilmesi hukuken hatalıdır.

Kararlara bakıldığında, Yargıtay tarafından, eğitim nedeniyle çalışmanın başlı başına bir yoksulluk sebebi olarak kabul edildiği görülür¹⁴⁷. Örneğin Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 17.3.2008 tarihli ve 888/4688 sayılı kararında, *Öğrenci olması dikkate alındığında ve ülkedeki ekonomik yapı gözetildiğinde davalının iş bulma imkânı da oldukça zordur. Böylece hiçbir*

birinci derecede kocası sorumludur" (<http://www.kazanci.com>, Erişim tarihi: 12 Şubat 2018).

¹⁴⁴ Ergenekon, s. 42; Öztan, Aile Hukuku, s.1212; Dural/Öğüz/Gümüş, N.1770; Ruhi, s. 159; Bozdağ, s. 106.

¹⁴⁵ Ergenekon, s. 42-43; Dural/Öğüz/Gümüş, N.1770; Sonat, s. 241.

¹⁴⁶ Türkmen, s. 2758; Yıldırım, s. 147.

¹⁴⁷ Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Topuksak, Zümra: Yardım Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011, s. 25 vd.

malvarlığı ve geliri bulunmayan öğrenci kız çocuğunun zaruret içinde bulunduğu kabulü zorunludur” ifadesi yer almaktadır. TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında eğitim nafakası talep edilen bir davada yardım nafakasının şartlarını tartışmak, zaten yanlıştır. Kaldı ki bu gibi bazı kararlarda, yardım nafakasına ilişkin yoksulluk şartının da yanlış değerlendirildiği görülmektedir. Yoksulluk, daha önce de belirtildiği üzere, kişinin kendi imkânlarıyla temel ve zorunlu ihtiyaçlarını karşılayamaması olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, yoksulluk şartının gerçekleşip gerçekleşmediği değerlendirilirken, öncelikle yardım nafakası talep eden kişinin sahip olduğu imkânlar dikkate alınmalıdır. Hâlihazırda işsiz olan ancak çalışma gücü ve imkânı bulunan bir kişi bakımından yoksulluk şartının gerçekleştiği söylenemez. O halde kişinin öğrenci olması ve işsiz olması, başlı başına bir yoksulluk sebebi olarak kabul edilemez.

Sonuç olarak, TMK md. 328 f. 2 hükmü uyarınca eğitimi devam eden ergin çocuğa ana veya babası tarafından ödenen ve eğitim nafakası olarak adlandırılan nafaka ile TMK md. 364 ve devamı maddelerinde düzenlenen yardım nafakasına ilişkin yapılan inceleme ve değerlendirme sonrasında, eğitime devam eden ergin çocuğa ödenen nafakanın Yargıtay tarafından yardım nafakası olarak nitelendirilmesinin hukuken hatalı olduğu ve buna bağlı olarak şartların da yanlış takdir edildiği kanaatine ulaşılmaktadır.

TMK md. 328 f. 2 hükmü kapsamında ergin çocuğa nafaka ödenebilmesi için, çocuğun eğitime devam etmesinin yeterli olduğu; ergin çocuğun yoksulluk içinde bulunması gerekmediği; ayrıca yardım nafakası miktarının belirlenmesinde, nafaka alacaklısının geçinmesi, hayatını idame ettirebilmesi için zorunlu olan asgari miktar dikkate alınırken, eğitim nafakası miktarının belirlenmesinde, çocuğun ihtiyaçlarının dikkate alındığı; buna bağlı olarak eğitim nafakasında, *beklenebilirlik* sınırları içinde, eğitime devam eden ergin çocuğun hayatını idame ettirebilmesi için gerekli olan asgari miktardan daha fazlasına hükmedilebileceği göz önünde bulundurulduğunda, bu yerleşik içtihat hatasının, eğitime devam eden ergin çocuğun kendisi için daha elverişli olan bir hukuki kurumdan yararlanmasına da engel olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

TMK md. 328 ve devamı maddeleri, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde karşılığı bulunan maddelerden değildir. Yani TMK md. 328 f. 2 hükmü uyarınca eğitimi devam eden ergin çocuğa ana veya babası tarafından ödenen ve eğitim nafakası olarak adlandırılan nafaka, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle hukukumuzun bir parçası haline gelmiştir. Bu düzenlemelerden önce ergin çocuk, ana ve babasından yalnızca yardım nafakasına ilişkin hükümlere dayanarak nafaka talep edebili-

yordu¹⁴⁸. Hatalı hukuki nitelendirmenin, bu durumdan ileri geldiği düşünölmektedir¹⁴⁹. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girdiği dikkate alındığında, yakın zamanda verilen kararlarda dahi hukuki nitelendirme hatasının bulunması ve buna bağlı olarak şartların yanlış takdir edilmesi mazur görölebilecek bir durum değildir.

¹⁴⁸ **Dural/Öğüz/Gümüş**, N. 1676, dn. 338.

¹⁴⁹ **Sonat**, s. 242, dn. 18.

KAYNAKÇA

- Acabey**, Mehmet Beşir: Soybağı (Kurulması, Genel Olarak Sonuçları, Özellikle Evlilik Dışında Çocuğun Mirasçılığı), 1. Basım, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir 2002.
- Akıntürk**, Turgut/**Ateş**, Derya: Aile Hukuku, Beta Yayınları, 20. Basım, İstanbul 2017.
- Antalya**, Gökhan/**Sağlam**, İpek: Miras Hukuku, 3. Basım, Legal Yayıncılık, İstanbul 2015.
- Ayan**, Mehmet: Miras Hukuku, 9. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- Baygın**, Cem: Soybağı Hukuku, 1. Basım, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2010.
- Birinci Uzun**, Tuba: “Aile Soyadı Çıkmazı: Anayasa Mahkemesi’nin Çocuğun Soyadının Velayeti Kendisine Bırakılan Annesi Tarafından Değiştirilmesi Hakkındaki 25 Haziran 2015 Tarihli ve 2013/3434 Başvuru Sayılı Kararının İncelenmesi”, Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 4, 2016, s. 97-137.
- Bozdağ**, Gonca Gülfem: Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka, 1. Basım, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- Bozovalı**, Haluk: Mevzuattaki Son Değişikliklerle Öğretide ve Uygulamada Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1990.
- Breitschmid**, Peter: Personen- und Familienrecht – Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB- PartG, in: Peter Breitschmid/Alexandra Jungo (Hrsg.), CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 3. Auflage, Zürich 2016.
- Çakırca**, Seda İrem: “Kardeşler Arasında Nafaka Yükümlülüğü”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:64, Sayı:1, 2015, s. 65-101.
- Dural**, Mustafa/**Öz**, Turgut: Türk Özel Hukuku, Cilt: IV: Miras Hukuku, 11. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017.
- Dural**, Mustafa/**Öğüz**, Tufan/**Gümüş**, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku Cilt: III: Aile Hukuku, 13. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2018.
- Ergenekon**, Yılmaz: Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakaları, 1. Basım, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1966.
- Fankhauser**, Roland: Art. 328 in: Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz, Roland Fankhauser (Hrsg.), ZGB Kommentar

Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), 3. überarbeitete Auflage, 2016.

Genç, Akif: Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2012.

Gmünder, Evelyne: Art. 277, in: Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz, Roland Fankhauser (Hrsg.), ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), 3. überarbeitete Auflage, 2016.

Gökkaya, Vildan: “Eğitimi Devam Eden Ergin ocuğa Ana ve Babası Tarafından Verilen (Eğitim Nafakasının) Nafakanın Hukuki Niteliği ve Nafakaya Hükmedilebilme Koşulları”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 91, S. 4, 2017, s. 274-286.

Hatemi, Hüseyin: Miras Hukuku, 7. Basım, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2018.

Hatemi, Hüseyin/**Kalkan Oğuztürk**, Burcu: Aile Hukuku, 2. Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.

Hegnauer, Cyril: Berner Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Band II: Das Familienrecht. 2. Abteilung: Die Verwandtschaft. 2. Teilband: Die Wirkung des Kindesverhältnisses. 1. Unterteilband: Die Gemeinschaft der Eltern und Kinder Kommentar zu Art. 270-295 ZGB, Bern 1997.

İmre, Zahit/**Erman**, Hasan: Miras Hukuku, 13. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2017.

Kılıçoğlu, Ahmet: Aile Hukuku, 3. Basım, Turhan Kitabevi, Ankara 2017. (Aile Hukuku)

Kılıçoğlu, Ahmet: Miras Hukuku, 8. Basım, Turhan Kitabevi, Ankara 2018. (Miras Hukuku)

Kocayusufpaşaoğlu, Necip: Miras Hukuku, 3. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 1987.

Köprülü, Bülent/**Kaneti**, Selim: Aile Hukuku, 2. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989.

Olgaç, S. Can: “Ergin Olup da Eğitimine Devam Eden Çocuk Lehine İştirak Nafakasının Devamı Üzerine Yargıtay Kararları Işığında Genel Bir Değerlendirme”, Terazi Hukuk Dergisi, Sayı: 73, 2012, s. 24-29.

- Öğüz**, Tufan: “Türk Medeni Kanunu’nun Soybağına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirme”, Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, C.II, İstanbul 2010, s. 1415-1424.
- Özdemir**, Hayrunnisa: “Yargıtay Kararları Işığında Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası”, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt 9, S.100, 2014, s. 65-78.
- Öztan**, Bilge: Aile Hukuku, 6. Basım, Turhan Kitabevi, Ankara 2015. (Aile Hukuku)
- Öztan**, Bilge: Miras Hukuku, 6. Basım, Turhan Kitabevi, Ankara 2014. (Miras Hukuku)
- Roelli**, Bruno: Personen- und Familienrecht – Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB- PartG, in: Peter Breitschmid/Alexandra Jungo (Hrsg.), CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 3. Auflage, Zürich 2016.
- Ruhi**, Ahmet Cemal: Nafaka Hukuku, 2. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005.
- Sarı**, Suat: Uygulamalı Miras Hukuku, 3. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016.
- Serozan**, Rona: Çocuk Hukuku, 2. Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.
- Serozan**, Rona/**Engin**, Baki İlkay: Miras Hukuku, 5. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.
- Sonat**, K. Ali: “Ana Babanın Eğitimi Devam Eden Ergin Çocuğa Karşı Nafaka Yükümlülüğü”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt:19, Sayı:1, s. 235-291.
- Şener**, Esat: Uygulamalı-İçtihatlı Nafaka-Velayet-Vesayet-Evlatlık-Babalık, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1994.
- Tandoğan**, Haluk: Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk-İsviçre Hukuku Bakımından Vekâletsiz İş Görme, 1. Basım, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1957.
- Topuksak**, Zümra: Yardım Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011.
- Türkmen**, Ahmet: “Eğitim Nafakası (TMK md. 328/II)”, Yaşar Üniversitesi Dergisi, Cilt:8, Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan Özel Sayısı, 2013, s. 2707-2764 (<http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/6-Emre-G%C3%96KYAYLA+.pdf>, Erişim tarihi: 1 Şubat 2018).

Tüzüner, Özlem: “Korunmaya Muhtaç Yaşlılara Bakan Kurumların Nafaka Yükümlüsü Hısımlardan Masraflarını İsteyebilmesi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 113-114, s. 79-107.

Usta, Sevgi: Çocuk Hakları ve Velayet, 1. Basım, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2012.

Yetik, Nurten: Açıklamalı-İçtihatlı Ehliyet-Velayet-Nüfus-Vesayet-Nafaka, 1. Basım, Adil Yayınevi, Ankara 2003.

Yıldırım, Abdulkerim: Türk Aile Hukuku, 1. Basım, Savaş Yayınevi, Ankara 2014.

